

katedra

MARIBORSKIH ŠTUDENTOV

«KATEDRO» mariborskih študentov izdaja Zveza študentov Jugoslavije Odbor mariborskih visokošolskih zavodov • Urejuje uredniški odbor, glavni urednik Darko Pašek, odgovorni urednik Feri Horvat • Katedra izhaja vsako drugo sredo • Naslov uredništva je: Maribor, Gregorčičeva 30, telefon 35-96 • Tekoči račun: 604-13-608-70 (za Katedro) • Tiska Časopisno podjetje »Mariborski tisk« • Cena 30 din

MARIBOR
17. APRILA 1963
STEVILKA 14
III. LETNIK

II. IZDAJA

SPREJELI SMO NOVO USTAVO

Sprejeta je nova ustava, temeljni zakon razvoja in napredka socialistične Jugoslavije. Glavni namen tega zgodovinskega dokumenta je, pravno določiti doseženo stopnjo družbenih odnosov in s tem zagotoviti še hitrejši napredek proizvodnih sil, skladen razvoj socialističnih odnosov in nasploh odpreti nove perspektive za življenje naših delovnih ljudi.

«... Z ustavo ne želimo ovekovečiti vsako podeno obliko danih družbenih in političnih odnosov. Ona jih regulira v njihovem razvoju, to je v skladu z načelom, da napredku ni konca. Zato naša ustava idejno formulira osnovne cilje organizirane akcije socialistične družbe. To je v naši družbi možno in nujno, ker ni razdeljena na antagonistične razrede in antagonistične interese. Delovni ljudje imajo v bistvu interese in cilje in s tem objektivno osnovo za njihovo ustvaritev. Ti cilji so zasnovani na obliki socialističnih in humanističnih težnjah sodobnega človeka, na znanstvenih dognanjih, ki so potrjena z dosedanjimi praksami družbenega razvoja. Po svoji vsebini je naša nova ustava plod in ogledalo velikih revolucionarnih pridobitev in uspehov socialistične izgradnje, ki so jih delovni ljudje Jugoslavije ustvarili v težkih borbah in težkih, napornih, čisto z mnogim odrekanjem in žrtvami, na čelu z Zvezo komunistov in tovarišem Titom.» (Edvard Kardelj)

V kako veliki meri se naši delovni ljudje zavedajo pomembnosti sprejema nove ustave, nam dokazujejo javne razprave, v katerih je v nekaj mesecih na več kot 70 tisoč sestankih in zborih sodelovalo preko 6 milijonov občanov ali vsak tretji član naše družbe. V tej široki in pomembni politični akciji so naši ljudje ponovno dokazali, kako zelo so zainteresirani za vsebino in oblike nadaljnega razvoja socialistične družbe in to nam še posebej jamči, da bodo načela, formulirana v novi ustavi, prišla v vsakdanji praksi do polne veljave.

Nadaljevanje vsestranske aktivnosti delovnih ljudi, ki so sodelovali v razpravah o predosnutku ustave in s tem ustvarjali svoje človeške pravice, bodo volitve, ko bomo v maju in juniju volili predstavnike v občinske, okrajne in republiške skupščine ter v zvezno skupščino. To je tudi prva pomembnejša konkretna realizacija načel nove ustave.

Marsikateri izmed nas, študentov, bo tokrat prvič volil in nedvomno bo to zanj pomemben dogodek, kajti voliti pomeni še intenzivneje se vključiti v družbeno politično dogajanje, kjer nas čakajo vse večje naloge in odgovornosti.

Feri Horvat



NA II. REPUBLIKSI KONFERENCI
ZVEZE ŠTUDENTOV V LJUBLJANI

V ospredju idejna vzgoja

25. aprila bo v Ljubljani II. republiška konferenca zveze študentov, ki ji bo prisostvovalo nad 100 delegatov iz Ljubljane, Maribora in Pirana. I. republiška konferenca je bila ani aprila v Mariboru in je bila posvečena obravnavi študijske in socialno-ekonomske problematike. Na letošnji konferenci slovenskih študentov bo glavna točka dnevnega reda idejna vzgoja študentov. Razen tega bodo delegati obravnavali študentsko mednarodno aktivnost s posebnim poudarkom na problematiki študija tujih študentov pri nas.

Mariborske študente bo na konferenci zastopalo 25 delegatov in bodo imeli 2 koreferata in to o idejno-vzgojni problematiki na višjih šolah in o študentskem tisku.

Namen konferenc je kritično analizirati slabosti in pomanjkljivosti pri vsestranskem dejnem usmerjanju študirajoče mladine ter pri neposredni organizaciji idejno-vzgojnega dela v zvezi študentov. Obenem bo pa konferenca delovni dogovor za nadaljnjo aktivnost študentske organizacije. Njen veliki pomen je v tem, da pride do boljše povezave in izmenjave mnenj med študenti vse Slovenije, kajti le na osnovi skupnih stališč bo naša dejavnost uspešnejša.

ŠOLA ZA ŽIVLJENJE

močan faktor pri oblikovanju osebnosti

Vsaka nova stvar ima svoje dobre in slabe strani, pristaše in nasprotnike. Tako je bilo tudi v začetku s šolami za življenje. Ko so bile na začetku poti, je bilo mnogo nejasnega tudi samim organizatorjem. Danes dobivajo te šole vedno primernejšo obliko. Od prvotnih, ozko usmerjenih predavanj, so se razvile v širino, v resnično »šolo za življenje«. V novem programu je poleg že standardnih tem: Kaj morata vedeti fant in dekletka o sebi, odnosi med spoloma, zrelost za zakon in izbira zakonskega tovariša, od spočetja do poroda, otok v družini, kako si urediva dom in podobno, še več drugih.

Zanimanje za šole je veliko, predvsem zaradi tem o spolni vzgoji. To je razumljivo, saj do sedaj niti v šolah niti doma nismo posvečali posebne pozornosti tej vzgoji, ali pa je ta bila pod vplivom starih preživelih nazorov. Iz sezone

v sezono je več šol za življenje. Na samih predavanjih je sicer zelo malo razprav, verjetno zaradi tega, ker je mnogo tem poslušalcem še nepoznatih, vprašanja moralnih norm, odnosov med ljudmi in način podajanja, ki se razlikuje od dosedanjega. Poživljene diskusije se razvijejo ob zaključku šole. Takrat postavljajo mladinci mnoga vprašanja, hočejo nasvete itd. Po daljšem delu si predavatelj zbere precejšnje število takšnih vprašanj. Nekatera izmed njih:

— Koliko naj bosta po vašem mnenju stara fant in dekletka, da bosta zrela za zakon?

— Ali je res, da mora biti za srečen zakon možki vsaj 4-7 let starejši od žene?

— Med mladimi ljudmi so se silno razširili krepki izrazi in grob način obveščanja s tovariši. To grdo obnašanje mi je več ali manj prešlo v navado. Če bo šlo tako naprej, se niti v boljši družbi ne bom znala obnašati. Ali bi mi lahko svetovali, kako bi si na najboljši način pridobila samoovladavanje?

— Ali je možno, da se dekletka (tudi fant) takoj po razočaranju ljubezni naveže na nekoga drugega, ne da bi pri tem iskala le potešitve po razočaranju?

— Ali se lahko s kontracepcijo popolnoma prepreči zanositev?

— Ali je huda napaka, če fant »okrog prinašam« in se z njimi na tak način igram?

— Kako naj se obnašam v družbi deklet, ki so imele že več fantov in so izkušene?

— Zelo hitro se zaljubim, toda najmanjša slaba stran ženske, najsi bo to v delovni sposobnosti ali obnašanju, me odbije od nje. Tako sem mnogokrat razočaran nad seboj in me skrbi, če mi je sploh za kdaj namenjena ljubezen, ki bi ji mogel biti zvest ...

— Kako gledate na sodobno literaturo, ki precej svobodno razpravlja o seksualnih problemih (Moravia, Pratolini, Norman)?

Vprašanja, majhni pro-

bleмки in problemi kažejo, kako odgovorna je naloga predavateljev.

Nekateri trdijo, da so šole nepotrebne, nemoralne. To stališče izvira predvsem iz nepoznavanja programa in dela šol. Res je, da so v začetku tudi nekateri organizatorji teh šol napačno pojmovali pomen in poslanstvo šol za življenje. Mislili so, da je glavni namen spolna poučitev, vendar, kakor vidimo, smo že daleč od tega. Predavanja iz seksologije so zreducirana na dvoje predavanj, ostali čas pa je posvečen dru-

se odnosi med fanti in dekletki že mnogo izboljšali. Nimamo namena trditi, da je to izrecno zaslug šol za življenje. Ne šole za življenje so le prispevale delež k izpreminjanju patriarhalnih nazorov, da je moški spol dominanten, da velja dvojna morala, kar sme eden, ne sme drugi itd. Šole za življenje so le člen v verigi najrazličnejših organizacij, ki se ukvarjajo z vzgojo mladine. K idejno-moralnemu oblikovanju prispevajo tudi literatura, dnevno časopisje (rubrika Včasih mi je težko v Mladini), dobri filmi

šola, dom itd. V zadnjem času upada tudi število splavov. Če so tukaj vsaj malo pripevale šole za življenje, je to že uspeh.

Letos delujejo v mariborskem okraju te vrste šole že 5 let. V lanskem letu jih je bilo okrog 60, največ v občini Maribor-Center in Tebor. Šole organizirajo delavske univerze na pobudo delovnih kolektivov, študentske organizacije, Rdečega križa, društev prijateljev mladine. Vsi pa bi se morali, posebno mladinske organizacije, še bolj poglobiti v vsebinske cikle. Program za prihodnje leto predvideva nekaj sprememb. Vnesena bodo nova predavanja, o komunalni ureditvi, pravicah in dolžnostih občanov, o delitvi dohodka. Celotna šola bo obsegala 35 predavanj. Po zaključku bo mladinec lahko razumel mnoga vprašanja svojem zasebnem in družbenem življenju.

Kaj bomo študirali

Višje pravno šolo so ustanovili 24. junija 1960. leta.

Šola ima namen ustvariti pravniško prakso, ki jih v praksi potrebujemo v vedno večjem številu na delovnih mestih pravne in komercialne službe ter socialno-kadrovske službe v gospodarskih organizacijah, pravne in upravne službe na ljudskih odborih ter zavodih, ter v družbenih in političnih organizacijah. Gre za pravniko z zaključnim pravnim znanjem na vseh glavnih področjih prava, ki se lahko takoj orientira na vseh navedenih delovnih mestih brez nadaljnjega študija in ki lahko svoje znanje, pridobljeno v šoli, še praktično pogloblja in specifično. Mnogi so tudi mnenja, da so diplomanti VPS sposobni, da prevzamejo določene službe v pravosuđu, za kar pa je po predstavi potreben dvoletni študij.

Redni študij na šoli traja dve leti (štiri semestre). Študijsko leto se deli v zimski in poletni semester. Na šolo se lahko vpiše vsak, ki je z uspehom končal srednjo šolo in ima veselo do pravnika. Lahko pa se vpiše tudi kandidati, ki niso končali srednje šole, vendar uspešno opravijo sprejemni izpit. Študija se lahko redno in izredno. Učni načrt šole je zelo obširen, omogoča pa, da lahko z drugim delom neobremenjeni študent konča študij v rednem roku.

In še nekaj o študiju samem. V prvem letniku sestajajo študentje predavanja iz politične ekonomije, uvod v pravnarstvo, sociologijo, družbeno politično ureditve SFRJ, organizacije pravosodja, organizacije in upravljanje gospodarskih organizacij osebno in družinsko pravo, osnova računovodstva in predavanja iz strojne vzgoje. V drugem letniku: osnova civilnega prava, osnova kazenskega prava, oris civilnega procesnega prava, posebno blaovnega prometa ter vrednostnih panirjev, temelji delovnega prava in socialno zavarovanje, ekonomska politika SFRJ, evidence pravnih razmerij in strojna vzgoja. V drugem letniku se lahko vpiše vsak študent, ki je uspešno opravil izpite prvega letnika.

Potem, ko opravi študent vse izpite, ki so urejeni po učnem načrtu, mu izda šola diplomno, s katero mu prizna prvo stopnjo visokošolske izobrazbe za pravno stroko ter pravice, ki izvirajo iz tega no zakona.

Za izredne študente, ki zaradi oddaljenosti in zanesenosti ne morejo obiskovati rednih predavanj, urava šole s sodelovanjem delavskih univerz organizira seminarje prvotno izobrazbe, v kolikor je za to zadostno število kandidatov.

Šola le trdita za večino predmetov skripta, poleg tega pa le na razpoložljivo mnogo literaturo v študijski knjižnici.

Po končani prvi stopnji je možna znanstvena in te navedenih področjih. Študentje lahko ne uspešno opravljeno prvi stopnji nadaljujejo študij na drugi stopnji Pravne fakultete v Ljubljani.

Na poti iz šole sem srečal Bojana Ilaha, dijaka I. gimnazije. Ko mi je povedal, da redno prebira »Katedro«, sem mu zaupal, da uvajamo novo rubriko »Mimogrede« in da bi bilo prav, če bi kot prvega, predstavili katerega izmed starih naročnikov našega lista.

● Čutiš, da je prišla pomlad?



MIMOGREDE

— Oh, seveda. Ko popoldne posije skozi okno pomladansko sonce, sedim ob kupu knjig in pišem maturitetno na go.

● Kako pa šola?
— V redu. Kadar grem zjutraj okrog osmih mimo nje, si ne morem kaj, da ne bi šel noter.

● Letos si pred maturo. Si se že odločil za študij?
— Da. Verjetno bom šel študirat ekonomijo ali kaj podobnega, kjer bom lahko izpopolnil znanje iz tujih in to potem na delovnem mestu koristno uporabljaj.

● Tvoj konjiček?
— Jeziki. Fazen tistih, ki so obvezni v šoli, se jih učim še nekaj.

● Katere?
— Razen nemščine in francoščine se učim še an-

gleščino, ruščino, italijanščino, v zadnjem času tudi španščino, ver ar brez strokovne pomoči. Kot dijak klasičnega razreda imam še laščino.

● Bil si na tekmovanju v Ljubljani?

— Prejšnji mesec je bilo v Ljubljani tekmovanje v znanju francoskega jezika za srednješolce, ki ga je v sodelovanju z Društvom za kulturne stike med Jugoslavijo in Francijo organiziral Svet za šolstvo LRS. Izmed 135 tekmovalcev nas je bilo dvajset z obeh mariborskih gimnazij. Tekmovanja so se lahko udeležili vsi srednješolci, razen tistih, ki so dalj časa živeli v Franciji. Naslov letošnje naloge je bil: Umetnost in znanost ne poznata meja. Za pisa-

nje smo imeli štiri ure časa in smo lahko uporabljali slovar. Za najboljše naloge so predvidene lepe nagrade. Naloge pregleda najprej komisija v Beogradu, nato jih pošljejo v Francijo, kjer jih ocenijo. Rezultati bodo objavljeni v začetku junija.

● In kaj misliš, kako bo?

— Ne vem. Na lanskem tekmovanju sem dobil knjigo, kako pa bo letos, ne vem.

● Želje?
— Zaenkrat samo, da bi srečno končal gimnazijo.

● Katera filmska igralka ti je najbolj všeč?

— Claudia Cardinale.

● Zakaj?

— Ne dam izjave. Je neprimerna ker čitajo »Katedro« tudi nekateri moji profesorji.

Hvala. Poskušam razumeti.

Slavko

Ko smo odhajali iz Maribora, kjer je bila temperatura zjutraj okoli ničle, smo se tolažili s prijetnim pričakovanjem, da bo na morju že topleje. In ko smo se peljali po serpentinah Črnega Kala in dalje skozi Koper, Izolo in Portorož in nas je grelo pomladansko sonce, smo ugotavljali, da tako, nazunaj, ni velike razlike med tistim morjem, v katerem se hladimo poleti in tem, ki je vabilo s svežino modre barve. Da je razlika res minimalna, nas je prepričala skupina prečudovitih Švedinj, ki so se sončile pred hotelom »Palace« v Portorožu; bile lo tako mamljivo prijazne, da smo skoraj pozabili na svojo osnovno nalogo — predstaviti bralcem »Katedre« Višjo pomorsko šolo v Piranu.



ste pomorske dejavnosti, ki so s pomorskim prometom, torej plovo v ožjem pomenu besede, v posredni zvezi, to so predvsem pomorska upravna služba, luška služba, ladjedelnštvo, pomorske šole itd. Oblikovanje profila strokovnjakov, ki prihajajo z višje pomorske šole, je težavno in dolgotrajno delo. V zadnjem času se opaža težnja po reformi pomorskega študija, tako da bi se lahko tudi na pomorske šole vpisali tisti dijaki, ki so uspešno dovršili kakršnokoli srednjo šolo. S tem bi se nekoliko spremenil značaj šole, ki je danes izrazito namenski.

KAJ SO NAM POVEDALI ŠTUDENTJE?

Skupno število vpisanih v I. in II. letniku je 82, od tega v prvem letniku 66. Vsi so bili že v pomorski službi, mnogi so na ladjah, kjer so bili zaposleni, opravljali celo funkcije prvih oficirjev.

V začetku so imeli težave z dopisnim študijem, »študijem na daljavo«, kot bi ga lahko imenovali, sčasoma pa so se nanj navadili in redno polagajo izpite. Računajo, da je, upoštevajoč velike težave, moč doštudirati v treh letih.

Zelo so zadovoljni s profsorskim kadrom. Domačim, stalnim in honorarnim profesorjem pomagajo tudi profesorji z ljubljanske univerze. Za večino predmetov obstajajo skripta, zlasti v začetku pa so se oslanjali na literaturo podobne šole na Reki, ki dela že 13 let.

Ker so bili vsi študentje VPS že v službah, prejemajo tudi v času šolanja redno mesečno plačo in se jim ta čas šteje tudi v delovno dobo. Med študijem morajo biti na razpolago kot rezervni oficirji pri Splošni plovi in čisto potujejo z ladjami, predvsem na krajših relacijah, v Črno morje in po Sredozemlju. Povedali so mi, da se prav te dni odpravljajo eden izmed študentov z novo dograjeno ladjo v Avstralijo, čez tri mesece pa se bo vrnil z letalom domov.

Najtežji izpit, ki ga morajo v času študija opraviti, je matematika (kot povsod op. p.).

Njihovo življenje je polno iznenadnih »okretov«, razburljivosti. Ne sicer takšnih, o katerih sanjajo otroci in mnogi izmed tistih, ki se vsako leto prijavljajo na Srednjo pomorsko šolo. Polno je naporega dela in samopremagovanja.

Povedali so mi nekaj anekdot, ki krožijo po šoli, in zaupali, da so Slovenci kljub temu, da še nimajo dolgega pomorskega staža, dobri pomorščaki, nič slabši od vrlih Dalmatincev. Prišli bodo na republiško konferenco v Ljubljano.

Spotoma smo natrgali nekaj vejic pomladanskega cvetja, pomahalimo morju in prvim gostom, ki so se sprehajali po plaži.

Srečno plovo, kolegi!

-iv

Zakladnica slovenskih pomorščakov

Zgradbe Višje pomorske šole ni težko najti, saj je velika, moderna, lepa kot kak hot. l. »A« kategorije. Začasno deluje v zgradbi kot gost še Pomorska srednja šola.

RAZVOJNA POT SOLE

Razvojna pot do ustanovitve slovenske Višje pomorske šole je tesno povezana z razvojem slovenskega pomorskega gospodarstva, ki se je rodilo iz domala ničnih ekonomskih osnov in našlo svoj prvi trdnjši okvir v podjetju »Splošna plova«, ustanovljenem leta 1954. Njeno ladjevje se je v nekaj letih hitro povečalo od skromnih 525 BRT, kolikor jih je premogla prva prekoceanika tega mladega podjetja »Martin Krpan«, na 160.000 BRT (leta 1960), kar je prineslo »Splošni plovi« drugo mesto v celotnem jugoslovanskem gospodarstvu, ki je imelo istega leta že 630.000 BRT.

V primerjavi s hitrim naraščanjem tonaže vsega jugoslovanskega ladjevja pa je naraščanje kadrovskega potenciala za pomorstvo vidno zaostajalo. S tem in izhajajoč iz nenosrednih potreb slovenskega pomorskega podjetja »Splošna plova« so bili dani osnogi za ustanovitev Višje pomorske šole. Ustrezni zakon je sprejela Ljudska skupščina LRS 24. junija 1960.

Od ustanovitve naprej poteka študij na VPS v Piranu v dveh oddelkih: oddelku za navtiko in oddelku za strojnike.

DOPISNA OBLIKA ŠOLANJA

Ze v samem začetku delovanja VPS so se odločili za dopisno obliko študija v prvih dveh semestrih. Razlog: huda izguba, ki bi nastala, če bi se večje število mladih oficirjev izkrcalo, da bi lahko redno študirali. Pred ustanovitvijo šole so izvedli anketo med vsemi zainteresirani na ladjah »Splošne plove«. Ta je pokazala, da je za študij veliko zanimanje, večina pa se je odločila za dopisni študij, kot edino možno obliko v današnji gospodarski situaciji.

Izobraževanje po dopisni metodi ni v sodobnem svetu nič novega. Znani so primeri v Evropi, n. pr. v skandinavskih državah, kjer uporabljajo ta način predvsem kot olajševalno metodo pri izobraževanju zaposlenih, torej ljudi, ki že imajo poklic, pa bi se hoteli v njem še izpopolniti, ali pa se hočejo preusmeriti v drugega.

Kako poteka študij po dopisni metodi na Višji pomorski šoli v Piranu?

Ob pričetku šolskega leta (semestra) razpošlje šola vsem svojim vpisanim študentom predmetnik s podrobnim načrtom, seznam profesorjev, splošna in posebna navodila, podrobna navodila za študij posameznih predmetov, potrebno literaturo ali navodila za nabavo le-te. Vsakrat mesečno (načelno vsakega 1. in 15. v mesecu) razpošilja šola na vse ladje, ki so na njih vkrcani naši študentje. Ne glede na oddaljenost kraja, skripta, navodila in naloge, kar pripravljajo

profesorji sproti, dodatne naloge in ostalo informativno gradivo. Prav tako pošiljajo študentje s svojih ladij na šolo (tudi ob načelno določenih dneh ali po potrebi) rešene naloge, zahteve po dodatnih navodilih šole ali kakršnihkoli pojasnilih glede študija. Ta stik ostane nepretrgan do priložnostnega prihoda ladje v matično luko ali njeno bližino v domačih vodah oziroma vse do izkrcanja študentov z namenom, da bi opravili posamezne izpite ali del tistih izpitov, ki so pogoj za vpis v III. semester. Mislim, da ni treba še posebej poudariti, da dopisna metoda ne dopušča sistema razpisovanja rednih izpitnih rokov.

Uprava šole redno spremlja uspehe svojih študentov in težave, ki se pojavljajo pri študiju. Take težave sproti, na podlagi izkušenj, odpravljajo. Tako je bilo na primer ob začetku študijskega leta 1961/62 omogočeno vsem tistim študentom, ki so bili v teku leta vkrcani na ladjah s posebno težkimi delovnimi pogoji, kar jim je študij zavrglo al. onemogočilo, polaganje izpitov po končanem II. semestru, da vendarle nadaljujejo študij. Vsem prizadetim so priznali status izrednega študenta z enakimi študijskimi pogoji in olajšavami, kot jih imajo redni.

ZA REFORMO ŠTUDIJA

Kot sem že omenil, je zaradi hitrega dviga tonaže našega ladjevja v zadnjih nekaj letih postalo kritično vprašanje visoko kvalificiranih kadrov v pomorstvu. Pomorska podjetja so si pomagala, ka-

kor so vedela in znala, največkrat tako, da so postavljali na mesta, ki sicer zahtevajo visoko kvalificiranega strokovnjaka, ljudi z nižjo izobrazbo. Naše pomorsko strokovno šolstvo še zdaleka ne dohiteva naraščajočih kadrovskih potreb. Za to je več razlogov, glavna pa sta velik odpad iz pomorske službe in dolgotrajen in nadvse težaven študij. Ze po končani srednji pomorski šoli zabeležijo vsako leto izredno velik odpad, tako je od skupnih 177 dijakov, ki so dovršili srednjo pomorsko šolo v Piranu, 42% zaposlenih pri »Splošni plovi«, 10% še v pomorstvu, ostali pa so iz teh ali onih razlogov opustili pomorstvo. Največkrat je razlog težko življenje in trdo delo na ladjah, osebni razlogi, družina in podobno.

Kandidat, ki se vpiše na Višjo pomorsko šolo, mora imeti razen diplome srednje pomorske šole in opravljenega strokovnega izpita za poročnika trgovske mornarice oziroma pomorskega strojnika III. razreda, kar je tudi pogoj za vpis na Višjo pomorsko šolo, še diplomu o dovršeni Višji pomorski šoli, dvoletni plovi staž in opravljen strokovni izpit za kapitana dolge plove oziroma strojnika I. razreda. Po vsem tem je jasno, da ta pot ni le dolgotrajna, temveč tudi strma, izredno težavna, kot so nedvomno težki tudi pogoji na delovnem mestu v pomorski plovi. Še popolnejšo podobo na grafikonu dejanskih potreb pomorske kadrovske politike pa dobimo, če upoštevamo razen plovne še ti-

Višja tehniška šola

Komisija na VTS, ki je razpravljala o vprašanju diplom, ni mogla doseči enotnega stališča zaradi tega, ker imajo na ljubljanskih fakultetah glede diplom tri različne sisteme:

1. Gradbena fakulteta dosledno zahteva diplome prve stopnje, pri čemer pa za svoje študente nima predpisanega diplomskega dela.

2. Strojna in elektrotehniška fakulteta zahtevata po statutu od svojih študentov tudi diplomsko nalogo,

fakulteta za elektrotehniko pa je svoje in naše študente oprostila diplomskega dela.

3. Fakulteta za naravoslovje in tehnologijo ne zahteva za vpis na drugo stopnjo niti diplome prve stopnje niti vseh izpitov prve stopnje. Naši študentje kemije in tekstila so se lahko vpisali na drugo stopnjo samo s potrdilom o opravljenih izpiti iz prvih treh semestrov. Pri takem stanju je enotno stališče na VTS seveda nemogoče.

Pedagoška akademija

Na pedagoški akademiji glede diplom niso imeli posebnih problemov. Tisti, ki gredo po končani akademiji v službo, morajo pač opraviti diplomski izpit. Prav tako pa navadno opravi diplomu tudi večina tistih, ki nadaljujejo s študijem na filozofski fakulteti. Na pedagoški akademiji se je do sedaj vpisalo 931 rednih in izrednih slušateljev. Doslej jih je diplomiralo 28, za letošnje leto pa je prijavilo diplomska dela 22 slušateljev. Marsikdo bo rekel, da je to v primeri z visokim številom vpisanih malo, toda od 931 slušateljev še 609 slušateljev nima statusa absolventa. To so predvsem tisti študentje,

ki so prišli z drugih višjih šol in jim jasno v tako kratkem času še ni uspelo izpolniti pogojev. Težave so predvsem pri izpolnjevanju pogojev iz matematike in fizike, medtem ko tehnična vzgoja, slovenski jezik, angleščina, zgodovina in razredni pouk slušateljem ne povzročajo preveč težav. V glavnem so glede diplom na pedagoški akademiji ostali pri stari praksi:

za tiste, ki gredo v prakso, so diplome obvezne; tisti, ki nadaljujejo študij v Ljubljani, pa se vpišejo na drugo stopnjo po dogovoru z upravo fakultete.

Višja pravna šola

Diplome kot samostojnega dela nimajo, pač pa študentje pridobijo diplomu z vsemi opravljenimi izpiti. Študentje opravljajo tudi skupinske izpite iz dveh, treh ali več predmetov.

V šolskem letu 1960-1961 je bilo na VPS vpisanih 28 rednih in 249

izrednih slušateljev. Od rednih jih je diplomiralo 11, od izrednih 31. Stopetdeset slušateljev sploh ni imelo stika s šolo. V šolskem letu 1962-1963 je bilo vpisanih 165 slušateljev, od teh 28 rednih in 137 izrednih. Približno polovica teh je ostala brez stika s šolo. Ti bodo lahko opravili



Prve podelitve diplom

zaključne izpite šele oktobra, ob koncu drugega leta študija. Od ustanovitve šole pa do danes je na VPS diplomiralo 42 slušateljev. Kot redni slušatelji so se na drugo stopnjo v Ljubljano vpisali trije, 39 pa se jih je zaposlilo. Od teh 39 jih 18 študira izredno na drugi stopnji.

Učni načrt VPS je več ali manj vsklajen s prvo stopnjo na ljubljanski fakulteti, samo s to razliko, da ima VPS en predmet, ki ga pravna fakulteta v Ljubljani nima, pravna fakulteta pa ima en predmet, ki ga VPS nima. Programi za posamezne predmete do sedaj še niso vsklajeni. Mnogi so se tudi spraševali, zakaj pride na ljubljanskih fakultetah iz prve na drugo stopnjo do 80% študentov, iz mariborskih višjih šol pa le okoli 13%. Ne smemo prezreti dej-

stva, da na mariborskih višjih šolah študira mnogo slušateljev, ki so vezani na svoja delovna mesta in jim je edini cilj napraviti diplomu ter iti v službo; na ljubljanskih fakultetah pa so v večini študentje, ki mislijo končati vse tri stopnje visokošolskega študija. Naj navedem samo en primer: na pedagoški akademiji je doslej diplomiralo 28 slušateljev, od teh pa je samo eden nadaljeval študij v Ljubljani. Zato se ne smemo čuditi, če je odstotek kandidatov za drugo stopnjo tako nizek.

Dokler se ne vskladi režim vpisa na drugo stopnjo na posameznih fakultetah, bodo višje šole pač morale doseči vsako leto kompromise za vpis svojih študentov.

GALE

(Nadaljevanje)



diskusije med ljudmi, zlasti še med študenti, velik prispevek naši splošni nalogi.

Na zunan najbolj švedski, Karl Gunnar Lidström, je s svojim temperamentom negiral naše mnenje o skandinavski hladnosti in zadržanosti. V hali C mi je svoje vtise opisal takole: »Ko prideš iz mrzle švedske zime v Jugoslavijo, kjer te sprejmejo s toplino, se počutiš izredno srečen. Močan vtis je naredila na nas vaša iskrena želja, poučevati in učiti se hkrati, vaš pošten nastop in vaše prizadevanje, da bi se čim boljše razumeli, četudi imamo različne poglede na določene stvari. Meni osebno se zdi, da je najučinkovitejši način za

Švedski študentje imajo možnost, da dobijo štipendije ali kredite (tudi pri našem kreditnem sistemu so upoštevane njihove izkušnje). Imajo dve glavni vrsti štipendij: državne in privatne; le-te se delijo naprej na različne oblike. Najpogostnejša in najugodnejša je oblika državne štipendije, ki jo prejema 27% vseh študentov. Ti imajo zastoj hrano in stanovanje v univerzitetnem mestu in to tri leta po devet mesecev letno. Tako štipendijo pa dobijo le tisti, ki končajo srednjo šolo z nadpovprečnim uspehom in jim starši niso dobro situirani. Druga možnost je, da študent ob istih pogojih vzame štipendijo v gotovini in to v dveh obrokih letno, za vsak semester posebej, v najvišji višini do 500 dolarjev (375 tisoč dinarjev).

Pri privatnih štipendijah podjetje, ki potrebuje strokovnjaka, vloži ustrezno vsoto v banko, ki potem razpiše natečaj. Pri banki upravlja ta štipendijski sklad poseben odbor, v katerem imajo svoje predstavnike tudi študentje. Kredit je možno dobiti pod lažjimi pogoji. Višina kredita je enaka višini štipendije. Tri leta po končanem študiju začne študent kredit odplačevati, pri tem pa se mu 25% kredita odpiše, za ostalo pa plačuje tudi obresti v višini 4%.

Ce hoče kandidat vzeti posojilo, mora izpolniti posebne formularje in mora imeti dva poroka. Švedski kolegi pravijo, da je ta oblika materialnega oskrbovanja študentov dokaj uspešna in se uveljavlja.

Švedski študentje v Mariboru

5. aprila je bila v Mariboru petčlanska delegacija švedskega študentskega gibanja pod vodstvom Larsa Ericha Blomquista. Tu je bila gost zveze študentov in okrajnega centra kluba OZN, V petek dopoldne je švedske študente na višji ekonomsko-komercialni šoli sprejel namestnik predstojnika združenja MVZ inž. arh. Černigoj.

Vodja delegacije Lars Erich Blom-

quist je dal ob odhodu za »Katedro« naslednjo izjavo:

»Gostoljubnost in prisrčnost jugoslovanskih študentov se mi zdita čudoviti, čudovita je tudi slovenska pokrajina, ki sem jo imel priložnost videti.

Razlike v političnih pogledih so v današnjem svetu razumljive, toda naloga mladih ljudi je, premagati te probleme in zgraditi mirno svetovno skupnost. Zato so prijateljske

odpravo nesporazumov, z lastnimi očmi se prepričati, kakšni so problemi neke dežele, in se na objektivni način seznaniti z resnico ter pridobiti čimveč osebnih izkušenj. Če bi v vseh velikih in važnih svetovnih problemih razpravljali v taki prijateljski atmosferi, bi bilo življenje dosti manj zapleteno. Ta naša razprava je majhen doprinos srečnejši prihodnosti.

Pred novo gledališko sezono



Z uprizoritve »Don Juana« v mariborski operi: Ada Sarda, Sandi Boštjančič in Ota Ondina-Klasinčeva.

Koncem marca so v Kazinski dvorani razpravljali o predlogu repertoarja za gledališko sezono 1963/64. Te razprave se je udeležilo zelo malo občinstva, kar se je odrazilo pri pestrosti diskusij. Posebno malo je bilo med občinstvom mladine, vsled tega niso prišle do izraza njihove želje v novem repertoarju.

Uvodoma je umetniški vodja drame Ferdo Delak podal okvirni predlog, ki je, kot je poudaril, precej odvisen od zmogljivosti ansambla, od zahtevnosti gostovanj, od umetniške ravni in od želja gledalcev:

Predlagana dela so bila:

Kreft: Kranjski komedijant; **Grum:** Dogodek v mestu Gogi; **Golia:** Sneguljčica ali Princeska in pastirček; **Cehov:** Striček Vanja; **Shaw:** Hudčev učence; **Honold:** In jutri ves svet; **Marinkovič:** Gloria; **Sudraka-Bruckner:** Glinasti voziček; **Držić:** Dubrovniške vragolije ali Dundo Maroje in še dosedaj nedoločeno delo Shakespeara.

Diskutanti so bili mnjenja, da manjka v repertoarju naša in tudi tuja problemska tematika ter da s tem reper-

toar kot celota ne da profila želja gledalcev. Med drugim je bil tudi iznesen predlog, da bi razpisali natečaj za krajše ali daljše gledališko delo. S tem bi lahko dobili delo z aktualno problematiko. Mnogo je bilo iznesenih mnenj o mladinskih delih. Predlagali so, da bi dali našim najmlajšim delo iz pravičnega sveta, medtem ko bi bilo potrebno, da se dorašča-



joči mladini predstavijo s sodobnim — problemskim mladinskim delom. Tudi predlog, da bi se gledališki umetniki individualno, v obliki razprav, bolj približali mladini, je bil vnesen.

Okvirni predlog repertoarja opere je podal umetniški vodja Vlado Kobler. De Falla: Kratko življenje; **Wolf-Ferrari:** Štirje grobjarji; **Martini:** Komedija na mostu; **Ujelinski:** Čebelica Maja; **Svara:** Veronika Deseniška; **Nicolai:** Vesele žene vindorske; **Strauss:** Netopir (opere-

ta) ali **Tijardović:** Min (opere).

Večina diskusij se je razvila okrog vprašanja, ali si opereta zasluži mesto v repertoarju ali ne. Eni so bili proti zato, češ, da opereta nima nobene umetniške kvalitete. Drugi pa so jo zagovarjali, saj bi se z njo lahko približali publikli. Kljub enurni diskusiji so se deloma zedinili, da v kolikor bi dali publikli lažje glasbeno delo, naj bi to bil musical, ki je vsaj sodobnejši in kvalitetnejši.

Nasploh lahko ugotovimo, da je velika ovira pri vsakoletnem kvalitetnem izvajanju repertoarja zelo pogosta manjvina umetniških vodij ter gledaliških umetnikov. O tem vprašanju bi morali o igrovni ljudje več misliti, ker ni vseeno, ali je delo podano na kvalitetni ravni, ali ne. Posamezni umetniški vodje imajo svoje koncepcije, ki pa niso vsled stalnih menjav kontinuirani. S tem postavljajo igralce in pevce pred težak problem, kak se prilagoditi koncepcijam in zahtevam.

A. G.

Trije gledališki utrinki

Janez Žmavc: JUBILEJ

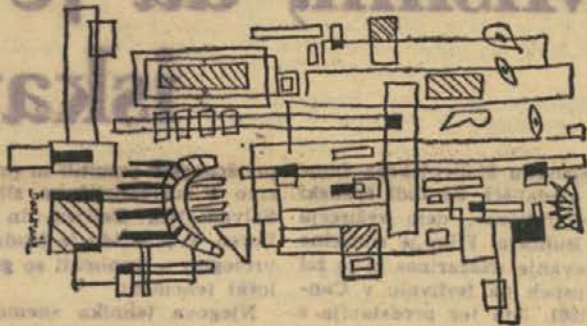
V zadnjem času smo v mariborski gledališki hiši zasedili precej razgibano dramsko dejavnost: videli smo dvoje gostovanj in eno predstavo mariborskih amaterjev poleg rednih predstav gledališča.

Prvi so gostovali Celjani z Žmavčevim Jubilejem. Dasiravno je tekst aktualen, ima precejšnje hibe, izražene ne toliko v sami zgradbi dela, kolikor v značajih, ki niso dovolj okarakterizirani in jasni. Delo prikazuje človeka iz NOB, ki v življenju uspe, pa ga kasneje čas pregazi in zlomi, ker ne more več premagovati naporov, ki jih današnji čas zahteva od njega. Vsekakor zanimiv problem, ki pa mu avtor ni bil dorasel. Veliko bolj so se mu posrečili ostali liki, ki so manj komplikirani.

Režijsko je bilo delo dognano izdelano, tudi igralski ansambl je bil razmeroma enoten in povezan, tako da so nam Celjani pripravili prijeten prikaz sodobne slovenske dramatike.

Edvard Albee: AMERIŠKI SEN

Že dolgo nismo imeli v Mariboru prilike videti tako dobre gledališke predstave, kakršna je Albeejev Ameriški sen. Avtorju se je na izredno duhovit in ciničen način posrečilo prikazati odlomek iz ameriškega življenja; še več, uspelo mu je upodobiti našo dobo na najbolj ustrezen način. Drama je en sam simbol človeka,



ki je izgubil kontakt z družbo, naravo in emocionalnostjo. Naravnost pretresljiva podoba človeka, ki je že izgubil svojo človečnost in se že pričinja spreminjati v nakazo, skozi katero se pretakata elektrika in atomska energija namesto krvi. In vsak način delo, nad katerim se mora človek zamisliti.

Mirko Zupančič: HISA NA ROBU MESTA

V okviru aprilskega študentskega tedna smo imeli priliko videti sodobno slovensko dramo v uprizoritvi amaterskega gledališča »Slava Klavara«.

Prva misel, ki se mi je ob tekstu utrnila, je bila naslednja: spretno napisano delo, kakršnih nam na žalost primanjkuje, delo o ljudeh, ki želijo biti srečni, a niso. Drama je slika malomeščanske družine, ki se iz male predvojne buržoazije prekipi v povojno, nepomembno družino, ki živi svoje navzven mirno, a v sebi razburkano življenje. Zlasti pa je delo pomembno zaradi ostre družbene kritičnosti, ki jo predstavlja mladi, uporni Vid in njegova sestra Mojca. Mlajši Vid je tipičen predstavnik mladega, nadarjenega individualista, ki se zaradi družinskih kompleksov ne zna vključiti v napreden in zdrav tok naše družbe. Nekoliko drugačna je njegova sestra, umetnica, ki je preživela svoja mlada leta v partizanih, kjer je, kot sama pravi, žvela pravo življenje. Povojni čas pa ji je korak za korakom kradel vse iluzije, ustvarjene med vojno v partizanih. Vendar po težki depresiji oba mlada človeka najdeta svojo pravo pot, ki ju do pripeljala v lepše življenje, kjer ju ne bodo bremenili kompleksi malomeščanske družbe izza predvojnih dni.

Uprizoritev je bila na solidni ravni. Primerna režija je sledila globlji osvetlitvi problema pa tudi igra posameznikov, razen Jerajke, ki ni ustrezala, je bila usmerjena v to smer.

BRANKO MAKSIMOVIC

Johannes allen:

mlada igra

založba „obzorja“, maribor 1963

MARIBORSKA »OBZORJA« SO NAM S KNJIŽNO ZBIRKO SVET V KNJIGI PREDSTAVILA DANSKEGA PISATELJA STAREJŠEGA RODU, JOHANNESA ALLENA. TA, 1916. LETA ROJENI PROZAIST, JE S SVOJIM DELOM MLADA IGRA DOSEGEL V ZAHODNIH DRŽAVAH OGROMEN USPEH IN SPLOŠNO PRIZNANJE. POVEST SO PREVEDLI V VSE NORDIJSKE JEZIKE, V NEMŠČINO IN ANGLEŠČINO, V VEČINI TEH DEŽEL PA JE POSTALA BESTSELLER.

Delo je dnevnik doraščajočega dekleta, ki pred nami duševno in telesno dozoreva v žensko. Glavna junakinja, gimnazijka Helle, brez srmežljivosti z dnevniki intimnostjo izpoveduje in raziskuje svojo mladost. Hella mentalna čistost in preprostost se pokaže ob njenem prvem ljubezenskem srečanju z nastanovitim in norveškim vrsto tom. Bratec se sam čuti prizadetega ko Helle zasaita fanta pri ljubimkanju s svojo intimno prijateljico. Iz zazorenja nad idealno podobo ljubezni, ki si jo je ustvarila, se brez čustev preda prvemu, ki si jo poželi. Hoče namreč dokazati, da se da ljubiti tudi brez čustev, ljuboten jo pri njej izgubila vso voljo. Hella, ko ljubezni uspe znova dvigniti Benny. Ta čudaki troječar, igralec v jazz orkestru, si

Helle pridobi s svojo neprizadetostjo in z zaupanjem vase. Toda tudi Benny jo zapusti in odpotuje z orkestrom.

Avtor med ta roman o mladosti in ljubezni spretno vplete motiv razhajanja staršev. Helle že od samega začetka brezhibno registrira ta družinski razkroj, očelove spariške deklice in materinega strička Henninga opisuje neprizadeto, kot da bi bil ta materin ljubimec razničen sodnik, ki pač spada v družino. S pravno ločitvijo staršev pa v njeni notranjosti združja vihar obtožbe staršev, ki se kmalu poleže, saj Helle nima namena, da bi kogarkoli obtoževala.

Nevarnost, da bi delo postalo sentimentalna toiba mladostnic, se je avtor spretno umaknil. Dekletov po-

gled na svet je realen, pogosto skoraj ciničen. Za svoja slaba dejanja se Helle čuti krivo, vendar se ne skuša opravičiti ali izgovarjati. Nikjer ni sledi o kakšnem moralnem mačkuc. Najdemo le ugotovitev: Tako je bilo! Zaradi nagnjenosti kritikov k primerjanju, so tudi MLADO IGRO poskušali primerjati s Saganovim romanom Dober dan, žalost (podobno tudi naše Deklice na potopu in Diagram neke ljubezni). Priprčan pa sem, da diskretnega pomemanja sploh ni in da lahko govorimo le o podobnem moralnem vzdušju in o nekaterih drugih drobni komponentah.

Pač pa obstaja podobnost med MLADO IGRO in med Deklicami na potopu Humek-Pehanijevo. Toda Helle se ne čuti zagrenjena, zapostavljena ali preganjena, kot je to pri deklicah Humek-Pehanijevo, in to je tudi vzrok, da ni v MLADI IGRI sledu o kakšnem uporu. Helle se zadovolji s tem, da svoja dejanja opiše takina kot so, brez obžalovanja ali občutka krivde.

Oscarji 62



● **FILM »LAWRENCE IZ ARABIJE«** je po avtobiografskem romanu T. E. Lawrence »Sedem stebrov modrosti«, posnel režiser David Lean. Film so posneli v Jordaniji, dogaja pa se v letu 1916. Glavno vlogo igra sedemindvajsetletni Irec Peter O'Toole, v ostalih vlogah pa nastopajo še José Ferrer, Anthony Quinn, Alec Guinness, Arthur Kennedy in drugi. Zanimivo je, da v filmu ne nastopi niti ena ženska.

● **GREGORY PECK** je dobil Oscarja za vlogo sodnika v filmu »Ubiti drozga«. Njegovi partnerji so sami otroci, stari od šest do deset let.

● **ANNE BANCROFT**, ameriška komedijska igralka, je zaigrala odlično v filmu »Čudež v Alabamii«. Zanimivo je, da so v Franciji pred kratkim ta film vzeli s sporeda...

● **ED BENGLEY** je dobil Oscarja za epizodno vlogo politika v filmu »Mila ptica mladosti« po istoimenski drami Tennesseeja Williamsa. Na posnetku: Gregory Peck in Anne Bancroft.

Viridianina slika človeka ne predstavlja ravno laskave podobe boga

„Mislim, da je treba boga iskati v človeku...“

Na sporedu študentskega filmskega gledališča bo tudi španski film »Viridiana«, delo režiserja Luisa Buñuela. Film je smiselno nadaljevanje »Nazarina« in je žel velik uspeh na festivalu v Cannesu 1961. leta ter predstavlja s filmom »El« (on) in Nazarinom višek Buñuelovega umetniškega

pri španskih jezuitih in prijateljsvo s surrealističnim slikarjem Salvadorjem Dalijem in F. G. Lorco. V Madridu je študiral nevrologijo — zanimali so ga fiziološki fenomeni.

Njegova tehnika snemanja je enostavna, sovražni nenavadne zorne kote. Delo pri »Viridiana« najbolje opisuje tale sestavek:

Pred vsakim posnetkom je sam poldrugo uro pregledoval z vizirjem situacijo in planiral, medtem ko je ekipa bila, nato pa rekel: »Tako, tole hočem.« Potem so onj snemali, on pa je pil.

Leta 1947 mu je postala Mehika druga domovina. Tam je imel polno ustvarjalno svobodo, sredstva za začetek dela pa si je priboril z nekaj komercialnimi filmi. Buñuel je surrealist, v svojih filmih išče odgovora o človekovem mestu v sodobnem svetu.

Malomeščanska moralna je zame nemorala in proti njej se je treba boriti. Krščanske čednosti so brezhibne v svojih argumentih, toda po svojih porabnostih so nerealne za svet, kakršen je naš. Buñuelov izrek je tudi — Hvala boga, še sem etelst!

V slovitim pogovoru z mehiškimi študenti je povzel svoj nazor o filmu: »V nobeni izmed starih umetnosti ni tako velikega napredka kot v filmski. Film lahko spravi gledalca v ekstazo bolj kot katero drugo človeško izrazno sredstvo. Zal kaže večina sodobne filmske proizvodnje, da nima drugega namena in naloge kot izpreminjati filmska platna v izlozbe moralne in miselne praznine.«

Čital je tudi kritika Emersona: »Umetnik bo častno izpolnil svoje poslanstvo, če bo z resničnim prikazovanjem razrušil konvencionalno prikazovanje narave družbenih odnosov, če bo omajal optimizem buržoaznega sveta in člove-

ka prisilil, da bo podvomil v trajnost obstoječega družbenega reda, čeprav ne sodeluje naravnost pri oblikovanju naših pogledov.« Človeka mora zbuditi iz lenobnega ugodja ob pridobljenih premoženjskih koristih.

Buñuel je posnel 1959. leta z Gerardom Philipom njegov poslednji film Vročica prihaja v El Pao.

Viridiana: Na predvečer zaobljube za redovnico ukažejo Viridiana, naj obišče svojega edinega sorodnika Don Jaimeja. Ta je prijazen, pobožen in star patriarh, ki igra na orgle svele melodije in ne priznava edinega sina, ki se je rodil izven božje milosti. Med čudna zadovoljstva strega moža spada tudi to, da tlači svoje debelo telo v poročno obleko svoje žene, ki je umrla na poročno noč. Na njegovo prošnjo običe Viridiana, ki je podobna pokojni ženi, obleko Don Jaimeja nato omami in ji drugo jutro pove, da si jo je vzel, čeprav tega ni storil.

Viridiana sedaj ne more v samostan.

Zanimiv je izraz obraza matere prednice iz samostana, ki obišče Viridiana. Ko si nadene očala, se njen asketski izraz spremeni v obraz stare, debele klepetulje, nespozdno radovedne Viridiana se po vsem tem obda s tatovi, berači in pobožnicami, ki jih poskuša spreobrniti. Ti so nesramni in nehvaležni, neki berač jo posili.

Tedaj Viridiana odloži svojo pretirano pobožnost in asketstvo, zaželi si človeške družbe. Potrka na bratrančeva vrata ker čuti, da je bliže odrešenju v stiku z ljudmi, kot v službi božji.

Mariborsko kino podjetje je film »Viridiana« odklonilo, ker ni bil opremljen s slovenskim prevodom. Če bi tudi druga slovenska kino podjetja ravnala tako, bi se distributerji že prej potrudili in svoje delo opravili kakor je treba.

O filmskem tekstu

Filmski tekst se razlikuje od vsakega drugega teksta. Od literarnega se razlikuje vsebinsko, celotni opis ima vrednost režijske pripombe, ne da toliko na lepoto izraza, je povsem praktičen in zaradi tega suh in konkreten. Dramski dialog nosi dogajanje, medtem ko je filmski samo eden od akustičnih elementov filma. Dramski mora biti bogat in obširen, filmski pa nasprotno — ekonomičen v pogledu dolžine in izraza, čim bolj naraven. Zaradi tega so Francozi uvedli »stazrgani dialog«, ki se zelo približuje običajnemu razgovoru. Važen je vtis običajnosti ali naravnosti, ki ga pri tem dobitimo.

Potrebno je mnogo časa, da se pisec filmskega teksta usposobi za to specifično filmsko delo. Vendar, sama rutina, bi pomenila smrt filmskega izraza. Vsak scenarist si v teku dela izoblikuje svoje finese. V državah z razvito filmsko industrijo posebej mnogo pozornosti dajo. Med ustvarjanjem ga nekoliko ločijo od ostalega scenarija, ker pripravljajo dialoge posebni sodelavci, te pa posebno dobro plačajo. Da dialogov ne bi smeli podcenjevati, vemo iz domačih izkušenj. Slabi dialogi pokvarijo vse film. Vemo na primer, da pri nas piscev dialogov sploh nimamo in da dialoge pogosto pišejo kar režiserji med snemanjem.



BOGDAN PIRC — morda še prezgodaj za I. ligo



Mariborski nogomet pred velikimi dogodki

I. liga

tako blizu in spel tako daleč...

Bogdan Pirc, mladi napadalec mariborskega drugoligaša, je te dni v središču pozornosti ljubiteljev športa in ne le nogometa. In to ni nič nenavadnega, saj bo prav ta bivši ljubljčanec, ki je najprej igral za Ilirijo, potem Ljubljano, enkrat za Olimpijo ter sedaj že več kot 100-krat za »Maribor«, morda glavni ščit »vijoličastih« v težkih obračunih, ki bodo na sporedu tja do junija.

Mladi in nadarjeni Bogdan, sicer tudi študent Višje ekonomske-komercialne šole, poročen, oče hokejca, razen tega pa še redno zaposlen na ObLO Center, je bil sicer vesel zadnjih uspehov njegovega moštva in je z veliko vnemo pripovedoval o dosežanjih težkih popotovanjih, razburljivih dogodkih. Jezi s sodniki in težkih

pripravah za nadaljevanje letošnjega prvenstva v II. zvezni ligi. Vendar ni bli ni pozabil na skromnost.

»Igrali bomo tako, kot da bi bili v sredini lestvice in ne tik pod vrhom. S tem mislim reči, da se ne bomo potežovali za prvo mesto za vsako ceno, temveč da bomo pustili dogodkom prosto pot. Naše moštvo je družina dobrih tovarišev, srčnih borcev in pa zmage željnih igralcev. Ker smo večinoma mladi, si želimo seveda tudi afirmacije v zveznem merilu, toda menim, da bi bila I. liga kljub vsemu pretrd oroh. V zadnjem času sem res v dobri formi, to pa predvsem zaradi res pravega športnega življenja, saj mi je glavna skrb razen službe še šola in družina. Nogomet ima seveda pomembno vlogo v mojem življenju in brez njega ne bi mogel živeti. Rad spravljam nasprotnikove vratarje v obup, toda to ni nič kaj hvaljezna naloga. Spomnite se jesenske sezone, ko mi je šlo slabo in so mi gledalci večkrat žvižgali. Toda takrat sem stopil v »zakonski jarem« in imel vrsto skrbi, to pa se vsekar pozna pri tekanju po zelenem igrišču. Zato poudarjam, da je solidno športno življenje glavni pogoj za uspešno nasto-

panje vse enajstotice, ki ima v Mariboru in menda v Sloveniji nasploh precej simpatizerjev. Trener Šimunič je z vestnim delom res uspel in ustvaril borbeno pa tudi tehnično izdelano ter taktično dobro podkovano moštvo.«

Prvenstvo bo zaključeno 9.

Športni dan na VTS

Športna komisija na VTS je pred kratkim organizirala prvi športni dan, na katerem so kot gostje sodelovali še študenti višje agronomske šole. Med vsemi mariborskimi višjimi šolami je višja tehnična prva, ki je izvedla tovrstno tekmovanje.

Študenti so se pomerili v malem nogometu, košarki, atletiki, odbojki in šahu. Medtem ko so v malem nogometu, odbojki in košarki tekmovali med oddelki, so atleti organizirali kros, inž. Ljubo Crepinšek pa je s študenti odigral simultanko.

junija. Do taktak bo na sporedu še devet tekem, od tega jih bo »Maribor« odigral pet doma, štiri pa na tujem. Toda prav gostovanja bodo odločilnega pomena za nadaljnjo uvrstitev. Mariborčani bodo morali namreč odpotovati v Hrasnico, Varaždin, Zenico in Osijek. Posebno Celik in Slavonija bosta menda najnevarnejša konkurenta skupno z vijoličastimi sedaj še vodeči Trešnjevki. In kakšne so možnosti?

Za prvo mesto so in niso. To pa predvsem zaradi tega, ker je nadaljnja možnost za lov Trešnjevke in Celika v prvi vrsti odvisna od rezultatov omenjenih ekip v nadaljevanju prvenstva, ter seveda o sposobnosti trenutno najboljšega slovenskega drugoligaša v petih obračunih v Ljudskem vrtu. Če bi Maribor zbral v devetih preostalih nastopih še 14 točk, bi to znašalo skupno s sedanjimi 25 — 39. Po mnenju izvedencev bi to vsekakor zadostovalo za naslov prvaka.

Sicer pa pravi stari pregovor: najprej skoči in šele potem reci hop!

SK.

SŠTV najboljša v malem nogometu

Tudi tokrat je bilo za tradicionalno prvenstvo v malem nogometu veliko zanimanje, posebej še, ker so mimo višješolskih nastopile tudi srednješolske in vajeniške ekipe. Prvo mesto je letos presenetljivo osvojila Srednja šola za telesno vzgojo, ki je v finalnem srečanju s 15:1 premagala VTS II, največji podvig pa ji je uspel že v polfinalu, ko je po strelnih 7-metrovkah izločila VTS I.

Kot kaže, bo sredi maja I. odprto prvenstvo Štajerske, na katerem bodo sodelovali tudi nekateri izvenmariborske ekipe.

K. J.

I. gimnazija najboljša v šahu

Na ekipnem šahovskem prvenstvu za prehodni pokal mariborskih študentov so sodelovale višje, srednje in vajeniške šole. Prvo mesto je premočno osvojila ekipa I. gimnazije, za katero so igrali znani mariborski šahisti Musil, Kovše in Cojhter. Zmagovalcem je odvzela pol točke samo višja tehnična šola, ki je osvojila drugo mesto.

Rezultati: 1. I. gimnazija 20,5 točk, 2. VTS 17, 3. VEKŠ 15, 4. PA 11,5, 5. VAS I. 10 itd.

Tekmovanje so izvedli v predavalnici PA. Ob zaključku je predsednik Odbora zveze študentov športnih društev Maribora predal zmagovalni ekipi prehodni pokal in diplomu.

J. Š.



Francisco Rabal (na sliki v »Nazarinu«), nastopa vedno pogosteje v francoskih filmih

ustvarjanja Glavni vlogi igra Silviya Pinal in Francisco Rabal. Film je bil sicer posnet v Španiji, toda takoj prepovedan, ustvarjalca pa so pregnali.

Buñuel se je rodil v aragonskem trgu Calanda leta 1900. Poseben pečat na njegovem ustvarjanju je zapustila 10-letna vzgoja

Na Višji agronomski šoli sta Franc Vravnik. Njune pripravljene discipline v atletiki so: tek na 800 in 1500 metrov (Stajner) ter deseterboj (Vravnik). Po pr-lavanju sem ju zaprosil za kratek razgovor.



Martin Stajner

sana neločljiva prijatelja na atletski stezi in v privatnem življenju. Martin Stajner, in

● Kakšen najboljši rezultat pričakujeta v letošnji sezoni vsak v svoji disciplini?

— Če ne bo prišlo vmes kaj nepredvidenega, bom pretekel 800 metrov v času 1.51.0.

— Človek nikoli ne more uganiti, vendar upam, da bom dosegel 6.900 točk.

● Vajina vzornika? — Prejšnji svetovni rekord v teku na 800 metrov, Belgijec Roger Moens. — Kuznjecov.

● Kako vključujeta atletiko s študijem? — Zelo težko! Atletika zahteva precej energije, volje in časa.

— Poskušam kar najbolje.

● Najlepsi in najneprijetnejši dogodke v vašini športni karieri? — Najlepše sem se počutil, ko sem v Cluju osvojil mladinsko balkansko prvenstvo na 800 in 1.500 metrov. Neprijetno mi je bilo, ko nisem na Bal-

— Povprečno pet. — Odvisno je bilo od predavanja, lahko bi rekel, od štiri do sedem.



Franc Vravnik

● Kakšen vrstni red predvidevata v ekipnem tekmovanju? — Prvi bo Partizan, nato Dinamo, Mladost, Kladivar, Slavonija, Ljubljana.

— Partizan, Kladivar, Mladost, Dinamo, Slavonija in Ljubljana.

● Katera petorica atletov je trenutno najboljša v Jugoslaviji? — Olga Gere, Mirko Kolnik, Slavko Span, Roman Lešek in Miloto Jovicic.

— Olga Gere, Mirko Kolnik, Roman Lešek, Slavko Span in Stanko Loger.

● Konjiček poleg atletike? — Zelo rad berem in igram nogomet.

— Kino, glasba, dobre knjige in še kaj.

● Zelje v atletiki? — Ne mislim dolgo tekmovali, zato so moje žele skromne: uspešno zaključiti.

— Zelja je preveč, zato raje molčim.

Adi Golčan

MED ŠTUDIJEV IN ATLETSKO STEZO

dajemo v razpravo

(To je zapis o morali našega anonimnega prodajalca in nima nobenih pretenzij, bodisi estetskih, bodisi idejnih — razen seveda, kolikor je to nujno zaradi samega predmeta: prodajalčeve morale — interpretirati ali vrednotiti Hladnikovo delo.)

„Genialno,“ komercialno..

Prodati film ni lahko, toda prodati ga je treba, če je že realiziran; idealna varianta: razprodati... V tem primeru vse stopnice najdejo svoje kupce... So filmi, ki gredo v denar (Joselito in grofica Marica, ki orosita oko in razvedrita srce), in spet taki, ki jih je treba priporočiti. Predvsem priporočajo nekomercialne filme, to je tiste, ki nimajo kvalitet, kot so: prepevajoče otroštvo, ganljivo materinstvo, fantazija prebujajoče mišice in ostali vzorci s kožo pokritega mesa, lenobno-razburljivo življenje, kjerkoli in kadarkoli. Sicer priporočajo tudi te, komercialne filme. Tako ostanejo dolgo na sporedu, ne zmanjka jim občudovalcev in cilj je obojestransko dosežen: »estetsko in idejno-vzgojni« (kar zadeva publiko — tudi ti filmi na svoj način krojijo okus in miselnost naših ljudi!) in »komercialno« (kar zadeva drugo stran). Priporočajo strokovnjaki; (strokovnjaki tudi

prevajajo: predvsem zadnje čase smo lahko opazili, da so prevodi vedno bolj in že skoraj povsem slovenski — nič hudega, če jih namesto »ata« uide kak »tata«).

Tokrat se moramo potruditi, da bi boljše dojel genialnost enega zadnjih vrhunskih dosežkov filmske komercialne: reklamo za Hladnikov film »Peščen grad«. Ze v Naših razgledih se je Bogdan Pogačnik 9. februarja 1983 (»Napovedniški kretinizem«) pošteno razhudil zaradi te izvorne, koristne in junaške potegavščine. Rezultat upravičene kritike: molk. Gotovo si je pri tem prizadeval prodajalec misliti: ti kar piši, opletaj z načeli in se razburjaj, jaz pa preštejem denarce! Tako kot je reklama potegnila za nos vrle Ljubljankanke pred opozorilom, enako je postal njen objekt dva meseca kasneje še Mariborčan. Saj je vseeno — odgovoren tako ni nihče (avtor reklame je bil, je in bo ostal anonimen). Resnica ali laž — tudi to je vseeno! Prodati je treba čimveč vstopnic. »KUPITE! KUPITE!«

Zanima me, kaj si misli o tej atrakciji reklamnega barona Münhausena Boštjan Hladnik in še bolj me zanima, kako je v naši družbi mogoče, da se še po javnem opozorilu laž kričavo spreha pred očmi tisočev gledalcev. Ta pojav lepo

ilustrira globlino z neodgovornostjo združene bebavosti, moralne pokvarjenosti in provincialnega kretinizma določenih ljudi: tistih, ki so (ali pa, ki bi morali biti) odgovorni za pravilno obveščanje javnosti o filmu.

Reklama je preračunano sestavljena iz prizorov, ki naj privabijo našega, tako imenovanega »povprečnega« gledalca: golota, deklica in »spacek«, ples s tančico itd. Ze prizori so izbrani in komponirani tako, da ne morejo dati približno točne silke o filmu kot celoti, kaj šele o njegovi vsebini, o smislu. Zelo značilno je, da je dal naš reklamni genij — če se prav spominjam — na konec svoje mojstrovine prav prizor, ko fanta nosita na ramenih dekle v morje... Kako primitivno in nizko hkrati! Reklamni genij apelira na tiste »čute«, na tisti »osebnostni sloj« gledalca, ki ga ima za nekakšno splošno »Ahilovo peto«. S tem razvednoti — hote ali nehote — našega človeka. To je umazano. Nedopustno.

Vrhunec vsega pa so napisli!

FILM DRAMATIČNIH SCEN! To je sorazmerno še najlažje pogoltniti, čeprav je B. Pogačnik povsem upravičeno zavrnil tudi to karakterizacijo Hladnikovega filma.

FILM BREZKRBNE MLADOSTI! V popolnem nasprotju s tem idiot-

družabno življenje mariborske mladine na tehničnici



Česa torej primanjkuje?

V preteklem letu in vsa leta nazaj smo mnogo razpravljali o metodah politično-ideološkega dela mladine. Mnogokrat smo naleteli na ostanke starega, nečesa, kar je s svojim obstojem in delovanjem oviralo napredek, a napredek v politično-ideološkem delu pomeni široko aktivizacijo, razumevanje, željo po spoznavanju smernic družbenega razvoja, po osvajanju marksistične miselnosti. Iskali smo novih metod izobraževalnega dela. Kot plod iskanja so pričele z delom marksistične tribune, svobodne katedre, diskusijski večeri, šole za življenje, poslužujemo se sodobnih tehničnih pripomočkov. Mirno lahko ugotovimo, da so dani pogoji za razvijanje neposrednega politično-ideološkega dela in so morebitni zastoji oziroma neuspehi bolj plod neokretnosti in premale izgradnosti samih aktivistov. Toda če govorimo o politično-ideološkem delu mladine, ne smemo izključiti mladega človeka kot samostojno osebnost, etičnih in estetskih kvalitet, ki jih mora vsak član socialistične družbe

Mladine je v Mariboru čedalje več. Opirajo se nove šole, srednje, strokovne, višje, vedno večji je dotok mladine z dežele. Ni nova ugotovitev, da je treba mladim nuditi čimveč, da bodo resnično občutili svojo mladost, da bodo zavestno zreli v ljudi, ki bodo znali ceniti pridobitve naše družbe, da bodo ustvarjali nove in nove.

Opazujemo pojave, ko se mladina v pomanjkanju idej, dela, zavesti, predaja poceni zabavam, hiti od enega poceni užitka do drugega, opazujemo upadanje zanimanja za zdravo razvedrilo, šport, kulturne dobrine. Najpreprostejša ugotovitev je: današnja mladina sploh ne ve, kaj hoče.

Starejši pravijo: »Ob takih pogojih bi mi, ko bi bili znova mladi, znali mladost drugače uživati.«

Poskušamo ugovarjati. Iščemo vzroke, raziskujemo posledice. Ugotavljamo, predlagamo...

Želimo se izobraziti. Naš glavni cilj je, dovršiti čimprej študij, nato zaposlitev, družina, obveznosti do družbe.

Toda, medtem ko študiramo si želimo biti mladi.

»Saj ste vendar mladi, in mladi ste zato, da lahko študirate, da si nabirate izkušnje, zrelosti.«

A ona druga, sveža, včasih razposajena, vedno vesela, mladostna — mladost? Včasih se nam zdi, da je preteklo že dokaj časa, odkar smo se od nje poslovili.

Česa si želimo?

Česa si more mlad človek v Mariboru sploh želei?

Hodimo po drugih mestih

Za nekatera mesta samo slišimo, vemo le malo o mladih ljudeh, ki bivajo tam, vemo pa, da ima Zagreb — Studentski centar, Mladinske klube, da ima Ljubljana — Studentsko naselje, mnogo prireditev, ki pritegnejo mladino, da ima Beograd, Sarajevo, Novi Sad, Skopje, Niš, Varaždin... Skoraj vsa večja mesta so mnogo bolj poskrbela za svoje mlade prebivalce, imajo usmerjeno življenje mladih ljudi od dela, vzgoje, do zabave.

Trudimo se

Pri nas razpravljamo, kritiziramo, obljublamo — trudimo se na vse mogoče načine. Nekaj smo tudi že napravili.

Nočem zapostavljati velikega dela ZM v mariborskem okraju, tudi dela terenskih organizacij, ki je na mnogih mestih iniciator razgibanega življenja mladine, v mnogih primerih so to tudi stanovanjske skupnosti in seveda šole. Tudi kulturno-prosvetne institucije si posebno v zadnjem času prizadevajo približati svoje stvaritve mladim.



pridobivati in zavestno oblikovati. In prav tukaj se naše delo največkrat ustavi.

Kje začeti?

Najprej ugotavljamo! Razpravljamo o mladini, ki obiskuje kavarne, nočne lokale, ki se opija, ki se nepri- merno vede. Slišimo za mlade ljudi, ki hočejo »sladko življenje«, kot to delajo eksistencialisti na zapadu, žalujemo za vrednotami, ki jih je mladost nekoč vsebovala, pa so se izgu-

KAKO SE (še vedno) ZABAVAMO?

klm napisom, ki bi lahko veljal za zapoved Vesno in podobne filme, je Peščeni grad film ogrožene in celo ničene mladosti, film razrvane duševnosti in celo duševne bolezni, film roze in brezperspektivnosti bivanja.

FILM AKCIJE! V nasprotju s to priljubljeno reklamno frazo, bi bilo treba napisati: film pošastne logike

uničevanja iluzij, film potencialnega strahu, ki se nenehno aktualizira, film, ki govori zoper akcijo, o nesmiselnosti in o onemogočenosti akcije; v filmu je le toliko dinamike, kolikor je bolj ali manj grozljivih poskusov bega, ki pa so že vnaprej obsojeni na neuspeh, in morda še toliko, kolikor je iluzornih poskusov sprostivne.

FILM MLADOSTNE SPROŠČENOSTI! Ali je poskus že realiziran? Junaki filma se resnično skušajo sprostiti. Poskušajo se otresti naveličanosti, groze, monotonijske bivanja... Kateri motivi so privedli tri mlade ljudi na peščeno obalo: predvsem en sam — želja, da bi se sprostiti, odrešili. In poskus sprostivne je povsem propadel. Rezultat: samomor enega in pesimistično osveščanje dveh. Obala v Hladnikovem filmu ni isto, kot v mnogih drugih filmih in v zavesti tistih Slovencev, ki gredo vsako leto na morje: ni kraj razvedrila, počitka, rekreacije. Hladnikova obala je tista, ki jo začitimo v Zajčevih »Modrasih«.

Dodam naj le še nekaj — za razmišljanje: Govorimo o filmski vzgoji ljudskih množic in s tem v zvezi o splošnem dvigu filmske kulture pri nas. Trudimo se, da bi našli pravilne oblike dela za klube in krožke, v katerih naj bi se mladina študijsko ukvarjala s filmom itd. Naši delovni ljudje — družba — dajejo filmu (in vsemu, kar je z njimi v zvezi) velika denarna sredstva... Toda do spodrs-ljajev prihaja pri problemih, ki so razmeroma težko rešljivi: dezinformacije kot je pravkar obravnava-

na, jezikovno nemogoči prevodi tujih filmov ipd. (O prevodih: Ali ne bi bili kvalitetni prevodi pomemben faktor jezikovnega kultiviranja stotisočev obiskovalcev kina?) Tu morajo organi družbenega upravljanja spregovoriti odločno besedo in ukrepati zoper pojave, ki se morda zde včasih malenkostni, mečejo pa senco na celotno našo kulturo.

Prav gotovo pa ne morejo dobiti v socialistični družbi domovinske pravice reklamne laži. Te so značilnost degeneriranega, propadajočega kapitalističnega sveta! So značilnost razmer, ki so bistveno različne od naših. Kolikor se pri nas pojavljajo, so še vedno v jedru isto: izraz malomeščanskih ali kakršnihkoli že individualističnih, koristilovskih teženj, lov za profitom, za nezaslужnim zaslužkom. Pragmatistična »resnica« reklame — »resnica«, ki je resnica zato, ker je koristna, donosna, rentabilna... — se ne sme uveljavljati na nobenem področju našega družbenega življenja!

Toliko o morali prodajalcev dramatičnih scen, akcije, sproščenosti in brezskrbnosti.

V. S.



Milena Dravič, Ljubiša Samardžić in Ali Ranar v »Peščeni grad«

ile. Malo starejši se še živo spominjajo petošolskih ljubezni, sprehodov, lesov, mladostnega spogledovanja...

Danes hočejo mladi imeti vse. Vse-a zadosti. In tako grabijo za stvarmi, ki jih še ne razumejo, ki jim umsko še niso dorasli. Domače zabave, i jih priredijo v odsotnosti staršev o najprej podobne onemoglemu izivljanju mladih starcev, nato pa eznicam.

Od kod starčevska miselnost?

»Ne vemo, kaj bi počeli, moramo nekaj delati!« pravijo mladi kriminalci, ki so jih zalotili. Obžalujejo voja dejanja, neizkušeni so. Testo, oljno za oblikovanje. Toda — ko odo prišli med stare znance, bodo ova začeli živeti tako, kot so vaje-

Mladino je treba zaposliti. Treba je pripraviti do tega, da bo razišljala o resnejših stvareh kot so omače zabave, »ubijanje časa« in odobno. In — če ugotovljamo, da am tega ob obstoječih možnostih v Mariboru še ni uspelo napraviti, se oramo pač sprizjziniti z dejstvom — i je treba nekaj spremeniti.

• Kako?

Maribor lahko označimo kot sred-je velik, mesto. Stevilo mladine se-a še vedno v meje tistega, kar lahko nenujemo optimum pri organizira-ju skupnega družabnega življenja.

Kaj mislim z besedami »skupno ružabno življenje«?

Lahko bi, recimo, ustanovili cen-tralni mladinski klub — ta bi lahko rganiziral najrazličnejše prireditve, abavne in poučne, imeti bi moral astne prostore s sodobno opremo za azvedrilo.

Aktivnost centralnega študentske-a kluba bi se prenašala na manjše erenske klube in ŠTUDENTSKI LUB.

Ne vem, kako dolgo se bomo še orali zadovoljevati s parolo, da redstev za ustanovitev takega kluba i. Verjamem, da tudi drugod, po rugih mestih, najprej ni bilo pogo-ov za osnovanje klubov, pozneje pa o jih le dobili.

Zavedati se je treba, da negativni oяви v življenju mladine ne nasta-

jajo sami od sebe, ampak svoje glob-lje razloge v neorganiziranem dru-žabnem življenju s strani tistih, ki so moralno odgovorni za to.

S te strani bi morali vprašanja mladine obravnavati tudi krajevni odbori SZDL.

• Študentska organizaci-ja in družbeno življenje študentov

Izvel bom nekaj prireditev, ki sta jih v preteklem letu in letos organizi-rala odbor zveze študentov MVZ in uredništvo »Katedre« v lastni režiji in se omejil na nekaj splošnih ugo-tovitev o tem vprašanju.

Ze pred dvema letoma smo slišali na letni skupščini ZS MVZ mnenje, češ da mariborski študentje premalo čutijo Zvezo študentov kot svojo organizacijo. Opažamo, da se to vprašanje iz leta v leto stopnjuje. Vzroki: naloga organizacije ZS je, da s stalno aktiivnostjo in elastičnostjo spremlja študentska vprašanja, da prva opozarja na nepravilnosti in jih odklanja, da skrbi za vzgojo svojih članov. Mora jim skratka iz dneva v dan nuditi dokaze svojega rednega delo-vanja, v tej ali oni obliki, iz izkušenj pa vemo, kako učinkovito in nepo-sredno je, če združimo prijetno s ka-ristnim. S tem nočemo trditi, da je organizacijsko delo ZS omejeno na organizacijo družabnega življenja študentov kot osrednjo nalogo, želim povedati le to, da je ključ za uspeh pri delu organizacije v razvijanju neposrednih, pristnih odnosov med študenti, to pa se v veliki meri dose-za z organiziranim družabnim življe-njem.

Se to: študentje, ne samo da ne čutijo Zveze študentov kot svojo or-ganizacijo, v Mariboru se včasih sploh ne čutijo resnični študentje (se-veda jih na to spominjajo študijske obveznosti, ki jih morajo izpolnjeva-ti), kajti če pustimo ob strani roman-tične predstave nekaterih o studen-

tu-bohemu, moramo vendarle dopu-stiti neko specifičnost, ki ji pravimo študentsko življenje. To pa se ob ob-stoječih možnostih v Mariboru ne more razviti.

Ne bi se rad ponavljal, spominjam se članka o študentskem klubu, ki

sem ga pisal pred enim letom, in one-ga, ki je izšel v »Katedri« pred pri-bližno dvema letoma. V obeh je pi-salo na kraju, da se vprašanje stu-dentskega kluba rešuje in da bo re-šeno v najkrajšem času.

P. Bronzan



Glasbeno življenje v Mariboru

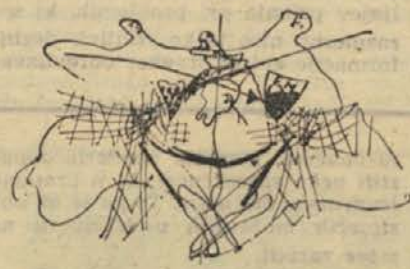
Ce bi hoteli govoriti o zabavno-glasbenem udejstvovanju v Mariboru, potem bi morali govoriti, kako bi naj bilo, ali pa bi morali poseči v preteklost. Program prireditelj s področja zabavne glasbe in jazza, ki bi imele mariborski značaj, je v zadnjem času namreč zelo siromašen in en. Lahko smo sicer prisostvovali nekaterim koncertom, toda ti niso bili najbolje organizirani, saj prireditelj ni bil takšna instanca, ki bi imela kakršnokoli zvezo z zabavno glasbo. Pri tem mislim na razna Večerova nagradna žrebanja, povezana z zabavnim programom, na katerih so bili »uvoženki« pevci à la Zvonko Spišič. Nerazumljivo je namreč, kako prireditelj ob velikem številu kvalitetnih pevcev, ki jih lahko najde v Mariboru (Lidija Kodrič, Ervina Štelc, Slavka Knez, Lamjan Katalinič itd.), angažira pevca enakih zmožnosti iz Zagreba in od drugod. Mariborčani bi nedvomno pokazali enako kakovost, tak nastop pa bi jim pomenil tudi afirmacijo pred domačo publiko, končno pa bi bili tudi organizatorji finančno na boljšem.

Drugi prireditelj takih koncertov je dom JLA, ki je tudi sicer znan kot organizator uspešnih gostovanj, vendar so te prireditve v glavnem zaključene za stalne člane. Posebno pri koncertih tega prireditelja je očitno maltretiranje mariborskih pevcev. Kot primer vzemimo poslednji koncert, ko je gostoval vokalni ansambel Dalmacija in pevci Višnja

Korbar, poleg teh renomiranih interpretatorjev je nam nastopila še vrsta kvalitetno zelo izklnj pevcov, ki so bili pod mariborsko ravnižo.

Vendar vedno ni bilo tako. Spominimo se samo časov prvega slovenskega festivala popevk »Katedra 62«, »Večera jazza in zabavne glasbe« ter še nekaterih uvoženih koncertov, ki so vzbudila upanje, da bodo prišli za mariborsko glasbo boljše časi. Toda upanje je bilo lažno. »Katedre 63« namreč ne bomo doživeli, saj je tovrstni festival povezan z velikimi stroški.

Finančna sredstva so, poleg nekaterih drugih komponent, vzrok tudi temu, da je klub prijateljev popevk in jazza prenehal z delovanjem in tudi veliki revijski orkester KUD Jože Hermanko, ki je veliko obetal, se je zaradi tega razšel.



Podobno je tudi s prireditvami s področja jazza. Ljubitelji te vrste glasbe so pred leti uživali ob nastopih Peters Sisters, vokalnega an-

sambla Delta Rhythms Boys, orkestra Bojana Adamiča in mnogih drugih. Pozanimali smo se pri prirediteljih teh gostovanj, kaj je vzrok temu mrtvili. Direktor koncertne poslovalnice, Ferdo Filipič, nam je odgovoril: »Gostovanja« te vrste so povezana s prevelikimi stroški, saj v Mariboru nimamo take dvorane, v katero bi lahko spravili toliko poslušalcev, da bi lahko z vstopnino krili stroške.»

Kaj je torej vzrok pomanjkanju zabavnoglasbenih prireditelj mariborskega značaja? Pomanjkanje pevcev prav gotovo ne, saj so ti naravnost primorani, da se afirmirajo izven Maribora. Vzemimo kot primer Ervina Štelc in Lidijo Kodrič. Ervina Štelc se je izvrstno uveljavila na zabavnoglasbenih oddajah RTV Ljubljana — Spoznavajmo svet in domovino in Sončna ura. Slično tudi Lidija Kodrič, ki stalno poje v študentskem centru v Zagrebu, pa tudi v Ljubljani, že drugič pa bo sodelovala na festivalu popevk na Bledu. Edini redni nastopi teh pevcev v Mariboru so plesi v hall C, kjer se uveljavljajo tudi nekateri drugi talentirani pevci.

Prav tako ne moremo trditi, da vlada v Mariboru pomanjkanje orkestror. Govoriti sicer ne moremo o posebni kvaliteti, pač pa o množičnosti. Poleg solidnih zasedb bratov Kramerjev najdemo še vrsto orkestror, kot so: Halisko (v novi zasedbi igra na II. gimnaziji), Six Dixie, Swing 71. dr V zadnjem času se po-



● LIDIJA KODRIČ
mnogo obetajoča pevska

javljajo še razni »Shedows« in »Hurricanes«, pri katerih pa razen o dobri volji nimamo kaj zapisati.

Vidimo torej, da materiala ne manjka, najti je treba le entuziaste, ki bodo znali in hoteli prebresti finančne težave, in oživiti delo kluba ljubiteljev popevk in jazza. Potlej ne bomo mogli več govoriti o dolgem času v mariborskem glasbenem življenju.

B. Maksimovič



Po uvodu, ki sem vam ga posredovala zadnjič, bi se danes lahko ustavili pri vprašanju: Ali obstajajo torej kakšna objektivna merila, po katerih bi lahko presojali, ali je človek sposoben za zakon ali ne in kdaj lahko sam smatra da je sposoben?

Kakor pri vseh stvareh, ki zadevajo neposredno človeka kot subjekt, individuum, je tudi tukaj nemogoče uveljaviti kakšna splošnoveljavna pravila ali kriterije, po katerih bi ljudi v tem smislu razporejali oziroma usmerjali. Vendar pa lahko stvari pridemo do živega posredno, da se najprej vprašamo, katere so naloge oziroma nameni zakona, družinskega sožitja, in preko njih ugotovimo, če so naše sposobnosti razvite v smeri zadostnega izpolnjevanja le-teh.

Od zakona pričakujemo v glavnem dve stvari: trdno in trajno zvezo, ki sloni na medsebojni naklonjenosti, ljubezni in prijateljstvu, in osnove družine človeka, ki imata dosti skupnih interesov, nagnjenj in idealov, si želita, da bi bila njuna zveza trajna in varna, hočeta živeti skupaj, deliti svoje izkušnje in si zagotoviti trajno tovarštvo. Ljubezem je zmes prijateljstva, čustev in čutnosti, ki pogaja tudi želje po telesnih intimnostih. Družbene norme

v katerih živimo, še danes smatrajo zakon, družinsko sožitje za obliko, ki legalno edini odobrava spolno razmerje. Legalno edini, pravim in to naj vam v nobenem smislu ne zveni konservativno.

Ce bi pogledali nazaj v zgodovino in sam nastanek družine kot patriarhalne enote, bi videli, da se je družina razvila iz neke oblike skupnosti, promiskitete imenovane, v uzakonjeno obliko družbenega sožitja dveh ljudi in njih potomcev, kot rezultat pojavnosti privatne lastnine. In ker obstaja privatna lastnina še danes, ker je privatna lastnina še danes edini pogoj za našo vsakdanjo eksistenco, čeprav v našem družbenem sistemu prehaja v višjo obliko lastnine, obstaja še vedno zakon, družina kot edina legalna oblika intimnega življenja dveh ljudi in njihovih otrok, katerih skrb je ohraniti normalne življenjske pogoje potomstvu.

Pa se povrnimo k vprašanju zrelosti, telesne in duševne sposobnosti za zakon. Če hočeta dva človeka vse temeljne nagibe, ki so ju vodili v zakon, če hočeta ustvariti dobro in trajno vodili v zakon, če hočeta ustvariti dobro in trajno vez, potem morata biti čustveno uravnotežena in zrela ter telesno zadosti zdrava, da lahko imata normal-

ne potomce. Največje napake in zmote se dogajajo zaradi neskladnosti med razvojem telesne in duševne zrelosti. Človek telesno dozori dosti prej kot duševno v večini primerov. Obstajajo seveda izjeme, pri tem pa veliko vlogo odigra okolje in vzgoja, oziroma sam potek razvoja otroštva in prehod v dobo pubertete. Telesna zrelost je istočasno povezana z jasno izraženimi občutki, katerih se lahko posameznik brez večjih težav zaveda. Drugače pa je z duševno zrelostjo. V večini primerov jo posameznik sam pri sebi noče analizirati, se noče ukvarjati sam s seboj v tej smeri in celo smatra, da je telesna zrelost z njo identična.

Duševna zrelost oziroma v tem primeru čustvena zrelost je važen pogoj za zakonsko normalno sožitje. Zrel človek bi naj predvsem znal svet okrog sebe in v sebi realno ocenjevati, imeti bi moral vpogled v svoje mišljenje, čustva in vedenje in biti v njih neodvisen. Ko smo še mladi, živimo često v namišljenem nerealnem svetu, zavitem v iluzije neizpolnjenih pričakovanj, kar je povezano z veliko mero razočaranja. Toda z razvojem preko tega (tudi s pomočjo razočaranja) doračunamo, stvari gledamo take kot so, predvsem pa ne podcenjujemo ali precenjujemo

svojih sposobnosti. Učimo se samostojno ocenjevati, razumevati, odločati. Zrel človek bi naj bil sam v sebi trden in predvsem pripravljen nositi posledice svojega ravnanja, ne pa da bi v času preizkušnje, ko se morda izmaliči kakšna predstava, ki je bila lepša v željah, pobegnil od stvarnosti kamorkoli: k izgubljanju brez ljubezni, k mamilom, alkoholu ipd. Človek, ki je zrel, zna predvsem ljubiti druge in ne sebe. Zna deliti naklonjenost in ljubezen tistim, ki ga obkrožajo, zna skrbeti za drugega brez egoizma. Zrel človek ni srečen samo zaradi tega, ker je ljubljen, temveč predvsem zaradi tega, ker ljubi in ker lahko svojo naklonjenost razdaja. Hoče biti srečen, a zato mora tudi osrečevati.

Zrelost se kaže tudi v obliki reagiranja na določene situacije, kar je za družinsko sožitje bistvene važnosti. Reakcije zrelega človeka niso reflektivne, temneč premišljene in umirjene, v njih lahko zaslediš prožnost in obvladaje kat omogoča, da se prilagaja trenutnim položajem. Zrelost je torej neke vrste kompromis z mladostjo.

Marija Vizjak
(Nadaljevanje sledi)

**Korak
pred
odločitvijo**

matjaž
mulej

(IZ TEME ZA KIDRIČEV
SKLAD ZDRUŽENIA VISO-
KOSOLSKIH ZAVODOV V
MARIBORU)

integriranje vzhodne in zahodne evrope

Ce bi primerjali integriranje socialističnega bloka in integriranje kapitalističnega dela Evrope, bi prišli do naslednjih ugotovitev:

Integracija pomeni obema bloka orodje za uresničevanje političnih, strateških in ekonomskih ciljev. Obema je sredstvo hladne vojne in ima pri obeh straneh neposredno zvezo z ugotovitvijo, da ekonomska premoč pomeni vodilno vlogo v svetu, saj vojna ne more priti v poštev. Skupen je pri integriranju vzhodne in zahodne Evrope torej blokovski značaj. Obe strani sta se začeli integrirati, da bi bili dovolj močni za gospodarsko tekmovalnost med blokoma. Le to se kaže po eni strani v krepitvi gospodarstva integriranega področja, po drugi strani pa v boju za vpliv na ostale države.

Prav tako predstavlja integracija obema blokom sredstvo za tesnejšo povezavo držav članic, odpravljanje notranjih nasprotij ter usmerjanje družbeno političnega razvoja. Res je sicer, da imajo pri tem na zapadu več težav, predvsem zaradi moči monopolov in velikih razlik v interesih posameznih nacionalnih gospodarstev in da bodo zaradi tega imeli več težav tudi vnaprej, ker takih problemov ni mogoče odpraviti v okviru kapitalističnega družbeno ekonomskega sistema. Blok socialističnih držav pa ima težave predvsem zaradi velikih razlik v gospodarski strukturi in v razvojni stopnji posameznih držav članic. Te razlike bodo začele izginiti, čim bo gospodarstvo celotnega sistema dovolj močno in razvito za uspešno tekmovalnost z zapadom, v kar je sedaj pretežno usmerjeno; po tem se bodo nujno usmrcili predvsem na odpravo takih notranjih razlik. V veliko pomoč bo pri tem dejstvo, da so cilji in metode ekonomske politike držav članic podobni in, da so njihovi gospodarski sistemi precej bolj homogeni.

Razlika med sistemom je tudi v sredstvih, ki jih izbira za doseganje ciljev medtem ko v zahodni Evropi predvsem integrirajo svoje tržišče in je integriranje proizvodnje povsem sekundarnega pomena, so se v socialističnih državah odločili za nasprotno — za koordiniranje proizvodnje in za razvijanje gospodarstev enot v skupno gospodarstvo s skupnim planiranjem ne pa preko tržnega mehanizma.

Bistvena razlika med glavnima integracijskima grupacijama je predvsem ta, da se zelo razlikujejo njihovi vplivi na ostale države. Medtem ko je za EGS jasno, da je njena politika do države neobhodno usmerjena v diskriminacijo ali neokolonializem (kar si pač posamezna država v razvoju izbere) tega za SEV ne moremo trditi. Ne moremo mu sicer odrekat določene ekskluzivnosti, vendar njegov sistem monopolov nad zunanjo trgovino ne pomeni nujno diskriminacijo, četudi ustvarja možnost ranjo. Odnos socialističnih držav do držav v razvoju je bistveno drugačen kot odnos kapitalističnih držav, ki vidijo možnost za obratitev svojih koristi samo v tem da bi nerazvita področja ostala še dalje nerazvita in odvisna od njih. Socialistične države pa želijo le države pritegniti ravno z nasprotnim: s trgovanjem, s krediti ter z brezplačno pomočjo ki jim omogoča razvijanje domačega gospodarstva. Države socialističnega bloka seveda tako plasirajo svoje investicijske proizvode, nerazviti delavci pa ustrezno zlasti to, da lahko to opremo plačujejo s

svojnimi tradicionalnimi izvoznimi proizvodi. Tako je l. 1966 78 odst. vsega sovjetskega uvoza hrane prišlo iz nerazvitih dežel, prav tako tudi 95 odst. uvoza naravnega kavčuka, 75 odst. uvoza bombaža, 99 odst. uvoza kave, 100 odst. uvoza kakaa in 50 odst. uvoza čaja. Ta moment je zlasti pomemben sedaj, ko so cene surovin in prehranskih izdelkov na svetovnem tržišču nestabilne. Četudi so države socialističnega bloka razvile gospodarske stike z mnogimi državami v razvoju, pa je za te stike značilno, da njihove obsege precej niha in se dvigajo dokaj počasi, po drugi strani pa je pomembno, da so taki stiki koncentrirani po svoji intenzivnosti in resničnem gospodarskem pomenu na manjše število dežel: Indijo, ZAR, Sirijo, Afganistan, po l. 1958 pa še na Irak in Kubo. Res je sicer, da je gospodarstvo socialističnega bloka dovolj močno, da bi lahko dajalo še več kreditov in pomoči državam v razvoju, toda ne smemo pozabiti na dejstvo, da obstojijo nerazvita področja tudi znotraj bloka. Kam bo socialistični blok usmeril več sredstev, ali v pomoč državam v razvoju ali pa za potrebe notranjega razvoja, je stvar ocene mednarodnega položaja.

Jasno je, da integriranje kapitalističnih dežel Evrope ni usmerjeno k integriranju svetovnega gospodarstva v enotno področje, prosilo vsake diskriminacije in razlik v produktivnosti in stopnji gospodarskega razvoja, iz katerih izvira eksploatacija. Prav tako pa tudi ne moremo brez nadaljnjega trditi, da je glavni cilj integriranja socialističnih dežel prerasti v svetovno integracijo, o kakršni smo govorili v prvem poglavju te teme (napredna ekonomska integracija mora biti islovetna z napori za spremenitev in napredok družbeno-ekonomskih odnosov ter za izvajanje družbeno demokratičnih reform v deželah integriranega področja). Sedanje regionalne integracijske skupine morajo pomeniti samo stopnico k ekonomski integraciji vsega sveta, kar pa se lahko izvede samo na osnovi eliminiranja prepada ki še vedno loči siromašni del sveta od bogatega.

Razvijati moramo masovnost po vseh sekcijah in klubih

Intelektualec v naši družbi mora imeti jasne poglede in kriterije ne samo na polju njegove ozke strokovne izobrazbe, temveč tudi na področju umetnosti, kulture in zabavnega življenja. V današnjih pogojih ni dovolj, da se mladi intelektualci, ki ga vzgajamo na višjih in visokih šolah, omeji samo na svojo strokovno izobrazbo. Razlikovati mora humano, lepo in resnično od lažnega, brez umetniške vrednosti. Da pa bo to lahko razlikoval, je po-

in prepada med narodi, ki se pogloblja z integracijskimi sistemi, ki so zaprti in zgrajeni na političnih koncepcijah. Op. MM. Ne glede na ekonomske in tehnološke razloge, ki terjajo razširitev gospodarskih meja vse do njihove ukinitve, želijo integrirana področja predvsem razviti svoje notranje gospodarstvo; težijo po racionalnejši uporabi naravnega bogastva, večjem obsegu proizvodnje in za hitrejšo uporabo tehnoloških izumov, vendar samo znotraj integriranega področja. To velja za obe glavni integraciji, zlasti za EGS; pa tudi države SEV se še niso povsem odresile tega procesa, ki je v svojem bistvu značilnost kapitalističnega svetovnega trga, njegove diktirane mednarodne delitve dela in trgovanja po svetovnih cenah. To pomeni, da se kljub obstoju institucionalnih razlik v mednarodnih ekonomskih odnosih socialistične države ne morejo rešiti logike kapitalističnega svetovnega trga že s samim monopolom nad zunanjo trgovino in z relativno izolacijo oz. geografsko pregrupacijo. Taka izolacija, ki sicer lahko pospeši rast materialne baze določenih dežel ali področja, še ne more ostvariti pogojev za prerast svetovnega trga, razdeljenega na dva vzporedna trga, v dejansko socialističen svetovni trg. Te pogoje lahko ustvarijo samo odstranitev neenakomernosti, konec razdelitve sveta na razvite in nerazvite države, konec delovanja modificiranega zakona vrednosti in konec mednarodne eksploatacije: to se pravi skrajša: konec delovanja kapitalističnih zakonitosti. To je dosegljivo samo s bojem za spremembo sistema in odnosov znotraj samega sistema svetovnega kapitalističnega trga, pri čemer razvoj socializma v nekaterih državah pomeni samo stopnico, ki bo izgubila svoj smisel, če ne bo gradila novih in novih takih stopnic. Gotovo drži, da socialistični sistem v vzhodnih evropskih državah ni več v nevarnosti — na znotraj nazvven pa se še ni uveljavil kot nosilec novih odnosov namesto blokovega hladne vojne, vsaj ne v dovolj veliki meri.

Študentje v svetu

ATENE:

Prejšnji mesec je prišlo do ponovnega spopada med študenti in policijo zaradi protestnega shoda študentov pred ministrstvom za prosveto. Ob tej priložnosti so študentje zahtevali, naj bi vlada dala 15% državnega dohodka za potrebe šolstva. Niso uspeli, ker jih je policija razgnala. Pri spopadu je bilo nekaj študentov ranjenih.

BEOGRAD:

Na povabilo Centralnega odbora Zveze študentov Jugoslavije je prišla na obisk delegacija Zveze študentov centralnega komiteja Komsomola. Pri nas si bodo ogledali univerzitetni center v Zagrebu, Sarajevu in Novem Sadu. Člani delegacije, ki jo vodi Jurij Jušin, sekretar mestnega komiteja Komsomola v Moskvi, so študentje moskovskih univerz. V Jugoslaviji bodo ostali 10 dni.

PARIZ:

Na Filozofski fakulteti v Parizu preko 70% študentov ne polaga redno izpitov. Vzrok je v pomanjkanju šolskih prostorov. Samo na Fakulteti za zgodovino srednjega veka je vpisanih 527 študentov, prostora pa je le za 22. Pomanjkanje prostora je tudi na vseh ostalih fakultetah. Zaradi tega se študentje že rano zjutraj zbirajo pred fakultetami, da bi si zagotovili mesta v predavalnicah. Seveda je mnogo takih, ki ne morejo spremljati predavanj in imajo potem težave pri polaganju izpitov v izpitnih rokih.

BEOGRAD:

Drugega aprila je bila v Beogradu, v okviru proslav Dneva študentov beograjskih univerz odprta mednarodna razstava študentskih fotografij. Razstavlja 99 avtorjev iz 18 držav. Najboljše fotografije so nagradili.

BEZAN:

Od 3. do 5. aprila je bila v Franciji 5. Evropska študentska konferenca. Na konferenci so na podlagi referatov diskutirali o vprašanjih mednarodnega sodelovanja študentov ter reševanja skupnih vprašanj.

DIJON:

V Dijonu je bil od 7. do 14. aprila kongres Nacionalne unije študentov Francije. Od jugoslovanskih študentov sta se kongresa udeležila Ivan Iveković in Nedžad Pašalić

razumeti težnje študentov, diti zainteresiranost in zanimanje jim dejavnosti v vseh mogočih inštitucijah in niansah in ko začnemo z delom, ki je večinoma slabo organizirano, se začnemo naenkrat čuditi nezainteresiranosti tistih, ki jim je sekcija namenjena. Nikoli ne prisluhnemo do konca težnjam tistih, na katere poskušamo nalepiti etiketo: »naš študent«. Raje do jeseni sanjarimo, kako je naše delo pestro, na pomlad ugotovljamo nedejavnost in poskušamo najti vzroke, ki so vedno tehnični in opravičljivi, vse skupaj pa zaključimo z nekim primernim študentskim tednom, različnih časovnih prilikah ki pa zajema mnogo premalo študentskega. Ne mislim pisati o tej obliki popestritve večere, športne prireditve, študentskega življenja, ki vendar je tega premalo in je učinkovita, ki je ob dobri organizaciji lahko celo zelo dobra, vendar le v primeru, kadar iznikne iz splošnih zahtev, kadar nudimo študentu to, kar želi. Če to naredimo, nam ne bo treba jadikovati o napol praznih dvorinah, o kulturnem mrtviču, o nezainteresiranosti študentov. Ne bo nam treba zardevati pred gosti in izvajalci — treba je že mnogo prej vzbu-

razumeti težnje študentov, diti zainteresiranost in zanimanje jim dejavnosti v vseh mogočih inštitucijah in niansah in ko začnemo z delom, ki je večinoma slabo organizirano, se začnemo naenkrat čuditi nezainteresiranosti tistih, ki jim je sekcija namenjena. Nikoli ne prisluhnemo do konca težnjam tistih, na katere poskušamo nalepiti etiketo: »naš študent«. Raje do jeseni sanjarimo, kako je naše delo pestro, na pomlad ugotovljamo nedejavnost in poskušamo najti vzroke, ki so vedno tehnični in opravičljivi, vse skupaj pa zaključimo z nekim primernim študentskim tednom, različnih časovnih prilikah ki pa zajema mnogo premalo študentskega. Ne mislim pisati o tej obliki popestritve večere, športne prireditve, študentskega življenja, ki vendar je tega premalo in je učinkovita, ki je ob dobri organizaciji lahko celo zelo dobra, vendar le v primeru, kadar iznikne iz splošnih zahtev, kadar nudimo študentu to, kar želi. Če to naredimo, nam ne bo treba jadikovati o napol praznih dvorinah, o kulturnem mrtviču, o nezainteresiranosti študentov. Ne bo nam treba zardevati pred gosti in izvajalci — treba je že mnogo prej vzbu-

Res, da na poudirnih šolah delujejo razne sekcije, ki ob različnih časovnih prilikah prirejajo brucovanja, plese, literarne večere, spoznavne večere, športne prireditve, študentskega življenja, ki vendar je tega premalo in je preveč nesistematično, da bi bile lahko zadovoljene zahtevnosti. Zato bomo vedno znova zardevali in se spraševali, kje je vzrok, da na prireditvah, ki jih le nekako organiziramo, o kulturnem mrtviču, o nezainteresiranosti študentov. Ne bo nam treba zardevati pred gosti in izvajalci — treba je že mnogo prej vzbu-

Janez Sever

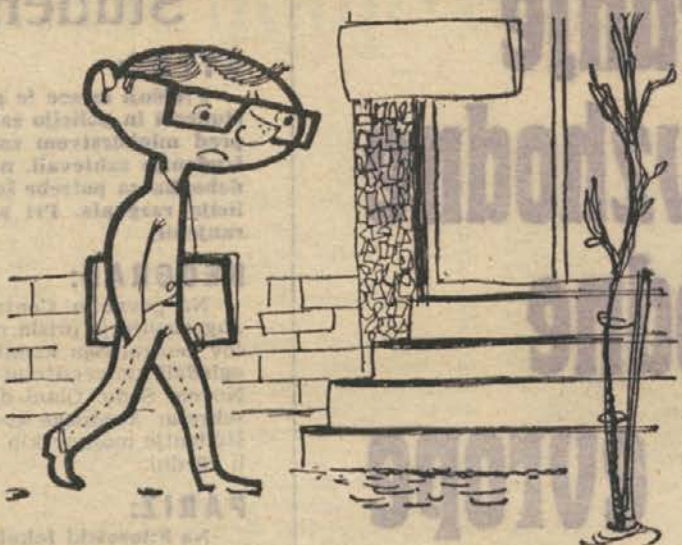
Basni

Človek je srečal medveda, ležečega na gozdni jasi. Medved se je držal za trebuh in se hahljal, da so z drevesa frčale drobne vejice.

»Čemu se smejiš, dobri kosmatinec?« ga je vprašal.

»Društvo čebel me je na svoji seji izvolilo tretjič za direktorja njihove zadruge!«

Nauk: Čebele vedo, da kosmatincu ni treba prešturirati fakultete, da se v temnem gozdu nauči lizati med.

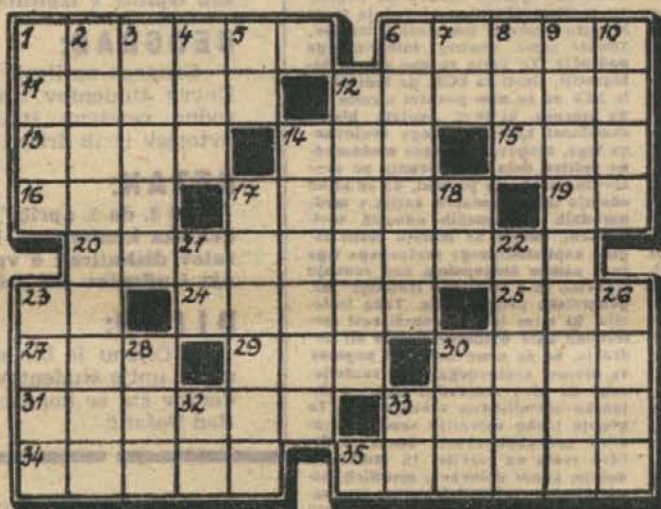


Hudiča, ko sem šel zadnjič na predavanje, je še ni bilo. Kdaj je le zrastle?

VODORAVNO: 1. umetniška delavnica, 6. prekop, 11. francoski skladatelj — impresionist (Maurice), 12. strokovno mnenje, 13. moško ime, 14. drog, 15. krojaška potrebščina, 16. čebelna tvorba v panju, 17. vrsta sukna, 19. oblika pomožnika biti, 20. pristaš filozofskega nauka, ki pojasnjuje svet iz naravnih vzrokov, 23. okrajšava za starejši, 24. sosednja celina, 25. lomljenje, 27. gibanje v zraku, 29. števniki, 30. ime filmske igralkе Hayworth, 31. operni kompozitor verističnega stila in mojstrski interpret Beethovenovih klavirskih del (Eugen d'), 33. kovina (znak Cu), 34. angleški filozof, utemeljitelj empirizma (Francis), 35. španski čelist, virtuoz svetovnega slovesa (Pablo).

NAVPIČNO: 1. grški bog vojnega klanja, 2. južnitalijanski ples, 3. špansko žensko ime, 4. zdravilo, 5. dva soglasnika, 6. planinski greben na Hrvaškem, 7. ploskovna mera, 8. reka v Angliji, 9. največji učenjak in edini sistematični filozof starega veka, doma v Stagiri (Grčija), 10. časovna enota, 12. element športne igre z žogo, 14. grško mesto ob enako imenovanem prekopu, 17. mesto v Švici, 18. kemijski znak za nikelj, 21. kazalni zatmek, 22. izdelek likovnega umetnika, 23. nedober, 26. planet, 28. označba za jetiko, 30. etiopski plemeški poglavar, 32. dva samoglasnika, 33. kemijski znak za barij.

Križanka



Odbita karikatura



Vidiš, ta ne more propasti! Od 1945. leta riše samo z rdečo barvo!

(Studentski list, Zagreb)

Ivo Cimerman: Smeh in jok

Humoreska

»Hja, zemljani — v življenju moraš previdno brusiti tudi možgančke, ne samo pete na čevljih. Zaostalega te boča stvari in spoznanj pusti ob strani kot avto obrizgane cestne kamne. Dandanes moraš biti nujno solist, ki spi samo in vedno v isti postelji, da se v večjih ne naleže bohi. Vsa ko znaš je že tako izpopolnjeno in obsežno, da pomeni vtikanje nosu v vsamogota zanimanja nevarnost za povečanje prebivalstva v norišnicah.«

Prišuhnem izobraženemu človeku, inteligentu. »Meni naj izročijo forumi oblasti. Pisal bi takšne zakone, da bi morali ljudje mimo javnih ustanov in kulturnih delavcev s klobukom v roki, ne oziraje se na plešo. Tako pa... dežuje. Ogorčen besnim, grizem, praskam, tulim in — pišem. Stotere možnosti vidim, cel podzemski metro poti in načinov za približevanje ljudem, a k njim na moram. Odganjam temo, iščoč zvezde duha. A ljudja — ti ne iščejo znanja, pač pa vasoljno, temeljito pozabo, ne iščejo lepote, temveč le denar, užitek in tuzanji videz stvari. Pri tem pa pozabljajo, kako božanski je viličam zdravega ha-ha, smeh dobrega človeka. — Bistvo stvaritve je v tem, da s pomočjo potapljanja v svojem miselnem sistemu združiš mišljenje množice, sok vseh duš in jih pobožaj po razgretih celih. Morda jih bom spoznal šele čez nekaj ur — ali desetletij. Ti veš?«

»Gonji-čeki, sem pomislil. Nadaljeval je: »Vzemimo moj svarilni vzgled brezupnega poskusa tragi-humorista. S smehom jim ublažiš dušo, znanjkaš pulz in strah pred oblaki, sem si med lokom dopovedoval. Sklenil sem napisati nekaj, kar bo imelo roke in glavo; tudi rep. Skratka — hotel sem izlistati čarodej, gibko, skladnopojočo, vsem neškodljivo zgodbo — takole za sobotno popoldne. Natanko, kot pravim: hotel sem! Zgodbo brez junakov, vitezov, kraljev ali princes. Iz pole, sancaute radovednosti, kaj današnjemu človeku izvabi nasmeh na lice, srce napolni s hrepenenjem, oči s solzami. Miniaturni poskusek, hlepčič radovednosti!«

Napišem, razmnožim, Radiram, konfiguriram. Nato preverim. Spiham prah s pravopisa iz leta 1950, hlapčih, tak, no — seveda: med današnjo uporabno govorico in meni znano so spremembe, prepadi, prepore, da ne

črtnom preveč. Naprčam torej grozovito, grozljivo zgodbo, da se mi prestrašeni lasje dva dni ne uležejo, kot vojaki na fronti. Polmistično zgodbo, da: Duhovi, toms, ostanki vrbne varnosti. Prikazni, ki se grede kavbojke na zapuščenem pokopališču. Motiv je prastar, kajpak — vendar bo izdatno vzbujal grozo skrivnostnega in onostranskega inozemskega življenja brez vize.

Skrivaj opazujem bralce, obraze. Nič groze v očeh, nič drgetanja blacic, da o strahu ne zinem. Nič mačje solzice nikjer. — Pa, pa — široki smeh: ho-ho, he-he, in temu slično. Kot kanibal razbijam po miš, česnam nosniste. Ne dojamem, ne ujemem. Bom se svetil svetil in razsvetil? Tekam se po čelu. Zaman. Opazujem modrine neba.

Napišem humoresko. Z vsa... hm — no, z vsa rutino: preprosto z žolom. Odraz doba: ozadje je strast, čutnost, v ospredje pa silil lepota primitivizma v uživanju in nevestosti. Ustavim in čakam. V devički bel marmor našega nerazumevanja za napredok sem vklesal nove čake. Dol s tamo srednjega veka, sonce gor! To je humoreska, si pravim, to je bomba, skorajda sex-bomba.

Prihajajo zveržena pisma, pisemca, katalogi, zaboji, knjižnice A-hov in O-hov, letopisi. Gore objokanih, ganjenih in vdanih črk, priznanj v devički melanholični trenotki ob moji črtici. Rujem si las nad levim ušesom, kot kakšen zbehan poslanec. Jočem z vsem Grčijam nohte, vozljam kravato.

Poraženo htipam: »Človek se muči in muči, namučil. Hotel sem, tristo zelenih, en plavi — humoresko in glej — iskrene solze v očeh bralcev! Vrag in čirne, ne zmorem, ne vem!«

Neka morska deklica, boginja, mi je s šecokim zavolj napisala, da je moja duša neumrljiva, neumrljiva, kot sploh mnoga velike duše — tako rokoč večno živo-živa. O, da bi jo spoznal na morju! Tako pa — osekaj: Cepim na kožo, polnem pisem. In spet se z denarico trkam po levem senu, z levico pa po čelu. Prožkujam hrčnost. Za vsak slučaj... Današ človek ne ve, pri čem je. [Stoj] ob izložbi in misli, da so simpanzi krotke živalce. Hodi po ulici brez avtomobila in telasne straže... Na morje potuje v škovnjih. Hrani se v menzi.

Ne ve več, če so solze smeh ali smeh solze... all... all je narobe... samo majceno narobe... Izuhil sem živi stik z življenjem, z množico, vitom navdibov. Glava mi kinkne nad pravopis s prašno nujnost: »Hap-čih, haap-čih!«

Volk je srečal lisico.

»Kako vitko in polno je tvoje zamašno telo. In kakšen pravilni lesk ima tvoja dlaka! Za tvoje oči ne najdem besed.«

Lisica pa je zarenčala: »Se sreča, da imaš tudi ti rep, kakor jaz, Dlako-cepček. Si spet ostal brez denarja za samopostrežje?«

Nauk: Zgodovina še ne ve za bitko, v kateri bi kakšen volk prevlečil lisico. Mnogo zgodovinskih lisic pa je prelisičilo lačne volkove.

Lev je srečal rejnega zajca, ki je sedel za volanom volkwagna in buljil v levjo kletko. Zahotelo se je levu dobrotnega grizljaja. Toda zaman: bil je v kletki, ki je imela namesto železnih prečk prečke iz skript.

Nauk: Lačni levi zaradi načrtnega napredka v gospodarstvu ne morejo nasedi basni o debelih zajčkih.

I. Cimerman

Bralce obveščamo, da je nekako pred enim letom umrla kot žrtev subakutnega nerazumevanjita

„katedra 62“

prvi in zadnji natečaj za najboljšo popevko Mačbora